

บทที่ 3

มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังและการจัดการศึกษาผู้ต้องขังในต่างประเทศ

ในการบังคับโทษจำคุกของไทย ซึ่งใช้กฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยมีการกำหนดการบังคับโทษจำคุกไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ในส่วนของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ด้วยวิธีการให้การศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้ให้อำนาจกับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในการออกข้อบังคับมาใช้ ซึ่งมีข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 8 เรื่องการศึกษาและอบรมผู้ต้องขังอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 กับระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง พ.ศ.2549 ลักษณะ 5 การศึกษาและการอบรม กฎหมายลำดับรองนี้กรมราชทัณฑ์ได้ออกเป็นข้อบังคับสำหรับดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง สำหรับระบบการให้การศึกษาและการฝึกอบรมซึ่งถือขึ้นใช้มาอย่างยาวนาน ควรที่จะมีการศึกษากระบวนการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาในชั้นบังคับโทษกับตัวผู้ต้องขังที่มีลักษณะเป็นการมุ่งลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นหลักสำคัญ และเน้นศึกษาไปถึงระบบราชทัณฑ์ที่มีความพิเศษเฉพาะ อันเหมาะแก่การจำแนกผู้ต้องขังบางประเภทที่เหมาะสมจะได้รับการแก้ไขพฤติกรรมและจริยธรรมในตัวผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ไปโดยเฉพาะวิธีการแยกผู้ต้องขังออกไปอยู่ในสถานที่เหมาะสมแก่การให้การศึกษาและฝึกอบรม เฉกเช่น เรือนจำโรงเรียน ซึ่งการศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำผิดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เขียนจึงขอนำคำราและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้ ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เพื่อการศึกษาถึงกระบวนการบังคับโทษและมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูโดยระบบการให้การศึกษาและฝึกอบรมมาเป็นแนวทางเพื่อนำมาปรับใช้และพัฒนากฎหมายว่าด้วยบังคับโทษของไทยให้มีประสิทธิภาพและเป็นวิธีการที่เป็นมาตรการหลักสำหรับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูให้ดีขึ้น รวมไปถึงเรือนจำพิเศษของแต่ละประเทศที่มุ่งเน้นการให้การศึกษาและอบรมผู้ต้องขังเป็นภารกิจสำคัญ โดยจะศึกษาในระบบของ 3 ประเทศ อันได้แก่ สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์

3.1 สหราชอาณาจักร

กฎหมายในการบังคับโทษจำคุกของประเทศอังกฤษและเวลส์ มีโครงสร้างอันสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์ และกรอบแนวทางต่าง ๆ จะบัญญัติไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952) และระเบียบข้อบังคับอีกส่วนหนึ่ง และข้อกำหนดราชทัณฑ์ ปี 1964¹ (Prison Rules of 1964) ซึ่งกำหนดหลักการพื้นฐานต่าง ๆ เนื้อหาสาระของกฎหมายนี้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระหว่าง ปี ค.ศ.1968 ถึง ค.ศ.1972 และโดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการปรับปรุงแก้ไขจากสภาพปัญหาที่พบในทางปฏิบัติ และแก้ไขด้วยวิธีการที่พิสูจน์และประเมินผลได้จริง²

การลงโทษ (Punishment) จะลงโทษโดยการกำหนดบทลงโทษตามคำพิพากษาของศาลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งมีความยุติธรรมที่สำคัญที่สุดนั้น คำพิพากษาของศาลจะต้องปกป้องสังคม มีการกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล มีการกำหนดแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมีเป้าประสงค์ที่จะไม่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก และต้องมุ่งสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำความผิดขึ้น นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษยังมีการนำกระบวนการลงโทษทางเลือกมาใช้โดยสังคมจะมีส่วนร่วมในการป้องกัน และเข้ามีส่วนร่วมในกิจการปรับปรุงพฤตินิสัย (Rehabilitation) ผู้กระทำความผิดด้วยอย่างใกล้ชิด ซึ่งต้องกระทำโดยการทำงานร่วมกับเรือนจำและงานคุมประพฤติในการช่วยเหลือผู้ต้องขังให้เกิดทักษะในการเรียนรู้และการทำงาน

3.1.1 การบังคับโทษจำคุก

ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษอยู่ภายใต้กฎหมาย 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ.1952 (Prison Act 1952) และข้อบังคับราชทัณฑ์ (Prison Rules) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กฎหมายราชทัณฑ์ได้รับการปฏิรูปมาเป็นระยะๆ นับแต่การปฏิรูปปี ค.ศ.1820 จนถึงปี ค.ศ.1835 ได้มีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ.1835 กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการ

¹ แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ.1999

² ธาณี วรภัทร์, รายงานผลการวิจัย เรื่องการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555), น. 73.

กระทรวงมหาดไทย (Home Secretary) แต่งตั้งผู้ตรวจการราชทัณฑ์มีหน้าที่ตรวจตราในนามของกระทรวงและรายงานต่อรัฐมนตรี ต่อมาจึงได้มีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ.1952 ใช้บังคับ³

กฎหมายวางกรอบขยายความเกี่ยวกับอำนาจการบริหารจัดการตามบทบัญญัติของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำได้ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ.1952 และค.ศ.1954⁴ ซึ่งกำหนดหลักการพื้นฐานต่าง ๆ ตลอดทั้งข้อบังคับเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกรบเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด Borstal Rules of 1964 และ Detention Center Rules of 1952 เนื้อหาสาระของกฎหมาย ราชทัณฑ์นี้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระหว่างปี ค.ศ.1968 และ ค.ศ.1972 โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการปรับปรุงแก้ไขจากสภาพปัญหาที่พบในทาง ปฏิบัตินั้น และแก้ไขด้วยวิธีที่พิสูจน์และประเมินผลได้จริงสามารถนำมาปฏิบัติแล้วเกิดผลได้จริง ภายในเวลาที่กำหนดได้ กล่าวคือ มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างอิสระ ไม่มีการแทรกแซงใด ๆ มีเหตุมี ผลอยู่บนพื้นฐานของกำหนดหมายอาญา พื้นฐานของระบบทัณฑวิทยาที่สามารถอธิบายได้ชัดเจน⁵

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ.1952 มาตรา 47 ได้กำหนดอำนาจในการบริหารงาน เกี่ยวกับราชทัณฑ์ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการออกกฎเพื่อเป็น ข้อบังคับและระเบียบในการบริหารงานราชทัณฑ์ โดยเฉพาะการจัดการบริหารเรือนจำ ทัณฑสถาน หรือสถานกักขังต่าง ๆ และ เพื่อการจำแนก (Classification) การบำบัดฟื้นฟู (Treatment) การจ้าง งาน (Employment) วินัย (Discipline) และการควบคุม (Control) บุคคลผู้ที่ถูกส่งตัวมาควบคุมที่ เรือนจำ⁶

ส่วนข้อบังคับราชทัณฑ์ (Prison Rules of 1964) ที่กำหนดภาระหน้าที่และความ รับผิดชอบของงานราชทัณฑ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อการอบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดการ กระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อไป ดังต่อไปนี้

เป้าหมายแรก เปลี่ยนทัศนคติของผู้กระทำผิดให้มีผลเหมือนกับคนทั่วไป มีการพยายาม ให้มีการปรับปรุงตัวมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง

³ วชิราภรณ์ อนุกุล, “กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีทัณฑสถานวัยหนุ่ม,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), น. 28.

⁴ แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ.1999

⁵ ธานี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2555), น. 187-188.

⁶ Prison Act 1952 section 47 (1) Rules for the management of prisons and other institutions

⁷ Prison Rules No. 1.

เป้าหมายที่สอง มีการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเฉพาะของ Anglo-American และวิเคราะห์การกำหนดและไม่กำหนดระยะเวลาการจำคุกทั้งหมด มีแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในการเบี่ยงเบนโทษจำคุกและนำสิทธิต่าง ๆ ในเรื่องของมนุษยธรรมเมตตา กรุณา อย่างมีขอบเขตมาใช้ ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงมหาดไทย (Home Office)

เป้าหมายที่สาม มีการกิจที่รองรับการดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลให้เป็นไปอย่างมีสิทธิมนุษยชนและเป็นที่ยึดถือได้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง มีมาตรการป้องกันการหลบหนีจากเรือนจำ⁸

ส่วนในความรับผิดชอบในการบังคับโทษทางอาญาในเรือนจำมีดังนี้⁹ คือ

1. การสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ให้กับผู้ต้องขังที่ส่งเสริมให้มีการปรับตัวได้ ให้เหมาะสม เพื่อสามารถกลับสู่สังคมในอนาคต
2. ผู้ต้องโทษถูกพิทักษ์และมีการกระตุ้นให้รู้สำนึกด้วยตัวของตัวเอง
3. การถูกแยกออกจากสังคมปกติไปยังเรือนจำ ต้องเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดที่มีความเป็นไปได้เท่านั้นและเพื่อความปลอดภัย ตามพฤติกรรมของแต่ละบุคคล
4. เพื่อเตรียมความพร้อมในการปล่อยตัวผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม และมีการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องภายหลังจากการปล่อยตัวไปแล้ว

งานบังคับโทษมีภาระความรับผิดชอบสูงมาก มิใช่แต่เพียงการลงโทษแล้วส่งตัวผู้ต้องขังกลับสู่สังคมเท่านั้น แต่รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังและสิทธิพลเมืองระหว่างระยะเวลาที่รับโทษ มีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำผิดอย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของการคุมขัง อันเป็นการทำให้เรือนจำดำรงอยู่อย่างปกติ

ในการปรับโครงสร้างองค์กรภาครัฐเมื่อปี พ.ศ.2551 กระทรวงมหาดไทย (Home Office) ได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการกำกับดูแลงานราชทัณฑ์ (Her Majesty's Prison Service) และภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรมบางส่วนให้แก่ กระทรวงยุติธรรม (Ministry of Justice) ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Justice System) การวางแผนนโยบายด้านการลงโทษของรัฐ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน งานคุมประพฤติ (Probation Service) รวมทั้งหน่วยงานบริหารและดูแลผู้กระทำผิดแห่งชาติ (National Offender Management Service – NOMS) ซึ่ง

⁸ ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น. 73-74.

⁹ ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น. 188 - 189.

เป็นหน่วยงานใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2547 ด้วยการควมรวมกันของกรมราชทัณฑ์และกรมคุมประพฤติในขณะนั้น ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรมในปัจจุบัน สำหรับ NOMS เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม และลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ (re-offending rate) ของผู้ต้องขัง โดยเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างเรือนจำและชุมชนในการลงโทษแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การชะเชยความเสียหายให้กับสังคม การสร้างโอกาสทางด้านการศึกษา การจ้างงานและที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ต้องขัง¹⁰

ทั้งนี้ ยังมีหน่วยงานอิสระที่เป็นผู้กระทำหน้าที่ตรวจสอบและกำกับดูแลการดำเนินงานของเรือนจำ มีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงาน ซึ่งล้วนแต่เป็นอิสระจากกรมราชทัณฑ์ (HM Prison Service) ได้แก่

1) คณะกรรมการตรวจสอบอิสระ (Independent Monitoring Board) ประกอบไปด้วยประชาชนในชุมชนที่เรือนจำตั้งอยู่ โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของเรือนจำด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปด้วยความยุติธรรมและเคารพต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้มีการจัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ

2) ผู้ตรวจการแผ่นดินด้านงานราชทัณฑ์และคุมประพฤติ (Prison and Probations Ombudsman) มีหน้าที่ในการตรวจสอบและพิจารณาข้อร้องเรียนของผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤติ รวมทั้งมีอำนาจตรวจสอบคำตัดสินของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และบุคคลใด ๆ ที่ทำงานให้กับกรมราชทัณฑ์ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังในประเด็นร้องเรียน

3) ผู้ตรวจราชการเรือนจำ (Her Majesty's Inspectorate of Prisons) มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง สภาพเรือนจำ และกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอไปยังรัฐบาลโดยตรง¹¹

และยังมีหน่วยงานเอกชนที่เข้าร่วมมามีบทบาทในการบังคับโทษต่อผู้ต้องขังด้วย เช่นกองทุนเพื่อการปฏิรูปเรือนจำ (The Prison Reform Trust) สมาคมเพื่อการดูแลและการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดแห่งชาติ (The National Association for the Care and Resettlement of Offenders – NACRO) องค์กรผู้หญิงในเรือนจำ (Women in Prison – WTP) เป็นต้น

¹⁰ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, สารานุกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ, (กรุงเทพมหานคร: ราชทัณฑ์, 2552), น. 2.

¹¹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10, น. 32.

3.1.2 การจำแนกผู้ต้องขังและระบบเรือนจำ

ภารกิจของงานเรือนจำ คือการควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อให้การอบรมแก้ไขให้กลับเข้าสู่สังคมโดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อันจะเป็นการป้องกันสังคม

ในการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังนั้น เรือนจำจะจัดให้มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การให้คำปรึกษาทางจิตและโปรแกรมในการดูแลแก้ไขผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ ¹²

การจำแนกประเภทผู้ต้องขังเพื่อการควบคุมตัว

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ที่ 0900 ว่าด้วยการจำแนกผู้ต้องขัง (Prison Service Order (PSO) 0900 on Categorization and Allocation) หมายความว่าด้วยการจำแนกผู้ต้องขัง มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจำแนกประเภทผู้ต้องขังโดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) สำหรับผู้ต้องขังชาย กำหนดอยู่ใน บทที่ 1 หมวดที่ 1.1 ข้อ 1.1.1 การแยกประเภท เพื่อความปลอดภัย มีการจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.1) ผู้ต้องขังประเภท A ได้แก่ นักโทษที่มีพฤติกรรมถ้าหากหลบหนีจะส่งผลอันตรายร้ายแรงสูงสุดต่อประชาชนหรือตำรวจ หรือความมั่นคงของรัฐ

1.2) ผู้ต้องขังประเภท B ได้แก่ นักโทษที่ไม่จำเป็นต้องควบคุมไว้ในเรือนจำที่มีระดับความมั่นคงสูงสุด แต่การหลบหนีของผู้ต้องขังอาจจะก่อให้เกิดความยากลำบากจึงควรถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำที่มีความมั่นคงสูง

1.3) ผู้ต้องขังประเภท C ได้แก่ ผู้ต้องขังที่ไม่สมควรไว้วางใจที่ควบคุมไว้ในเรือนจำที่มีลักษณะเปิด แม้จะเป็นผู้ต้องขังที่ไม่มีความสามารถหรือไม่มีทรัพยากรเพียงพอที่จะกระทำการหลบหนี ดังนั้นจึงสมควรถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำที่มีขอบรั้วหรือกำแพงกันเพียงพอที่จะป้องกันการหลบหนี

1.4) ผู้ต้องขังประเภท D ได้แก่ ผู้ต้องขังที่สามารถควบคุมตัวไว้ได้ในเรือนจำที่มีลักษณะเปิด สำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณานั้น จะถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ต้องขังประเภท A ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมหากมีการหลบหนี ส่วนผู้ต้องขังอื่น ๆ ที่ไม่เข้าลักษณะในข้างต้นจะถูกจำแนกให้อยู่ในประเภท U (Unclassified) และมักจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำห้องกึ่งแบบปิด ¹³

¹² นพธี จิตสว่าง, เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม หน้าที่ 8 – 15 (หน้าที่ 11), (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2550), น. 11 – 20.

¹³ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 10*, น. 27. (อ้างถึงในเชิงอรรถที่ 1)

2) สำหรับผู้ต้องขังหญิง กำหนดอยู่ใน บทที่ 6 หมวดที่ 6.1 การแยกประเภทเพื่อความปลอดภัย มีการจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.1) ผู้ต้องขังประเภท Restricted Status (เทียบได้กับผู้ต้องขังชายประเภท A) คือ ผู้ต้องขังที่จะหลบหนีจะก่ออันตรายร้ายแรงต่อประชาชนหรือกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ว่าจะการหลบหนีนั้นจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หรือแม้ว่าการหลบหนีนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้ก็ตาม ซึ่งในสหราชอาณาจักรผู้ต้องขังหญิงประเภทนี้จะถูกคุมขังที่ เรือนจำ Bronzefield และเรือนจำ Low Newton

2.2) ผู้ต้องขังประเภท Closed Conditions คือ ผู้ต้องขังที่ควรถูกควบคุมในเรือนจำปิดที่ไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมตัวในเรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด แต่มีลักษณะเป็นผู้ต้องขังอันตรายไม่น่าไว้วางใจหรือไม่เหมาะสมที่จะถูกควบคุมตัวในเรือนจำแบบเปิด

2.3) ผู้ต้องขังประเภท Semi – Open Conditions คือ ผู้ต้องขังที่ควรถูกควบคุมไว้ในเรือนจำแบบกึ่งเปิด เป็นผู้ต้องขังที่มีความอันตรายต่อสังคมภายนอกระดับต่ำ แต่ยังคงจำเป็นต้องใช้สิ่งกีดขวางทางกายภาพเพื่อป้องกันการหลบหนี

2.4) ผู้ต้องขังประเภท Open Conditions คือ ผู้ต้องขังที่ควรถูกควบคุมไว้ในเรือนจำแบบเปิด เป็นผู้ต้องขังที่มีความอันตรายต่อสังคมภายนอกระดับต่ำ และเป็นที่น่าไว้วางใจหรือเหมาะสมที่จะถูกควบคุมไว้ในเรือนจำที่มีลักษณะเปิด¹⁴

3) สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม กำหนดอยู่ใน บทที่ 3 หมวดที่ 3.1 การแยกประเภทเพื่อความความปลอดภัย มีการจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

3.1) ผู้ต้องขังวัยหนุ่มประเภท A (Category A) คือ นักโทษที่มีพฤติกรรมหากหลบหนีจะส่งผลอันตรายร้ายแรงสูงสุดต่อประชาชนหรือตำรวจ หรือความมั่นคงของรัฐ

3.2) ผู้ต้องขังวัยหนุ่มประเภท Restricted Status (เทียบได้กับผู้ต้องขังชายประเภท A) คือ ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการควบคุมตัวระหว่างพิจารณาตัดสินในทัณฑสถานวัยหนุ่มซึ่งมีความเสี่ยงที่จะก่ออันตรายต่อสังคมและต้องได้รับการควบคุมตัวขั้นสูง

3.3) ผู้ต้องขังวัยหนุ่มประเภท Closed Conditions คือ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ควรถูกควบคุมในเรือนจำปิดที่ไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมตัวในเรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด แต่มีลักษณะเป็นผู้ต้องขังอันตรายไม่น่าไว้วางใจหรือไม่เหมาะสมที่จะถูกควบคุมตัวในเรือนจำแบบเปิด

¹⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เชิงอรรถที่ 10*, หน้า 27.

3.4) ผู้ต้องขังวัยหนุ่มประเภท Open Conditions คือ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ควรถูกควบคุมไว้ในเรือนจำแบบเปิด เป็นผู้ต้องขังที่มีความอันตรายต่อสังคมภายนอกระดับต่ำ และเป็นที่น่าไว้วางใจหรือเหมาะสมที่จะถูกควบคุมไว้ในเรือนจำที่มีลักษณะเปิด

การแยกประเภทเรือนจำ

การราชทัณฑ์ของประเทศอังกฤษอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย กลไกการควบคุมอันแท้จริงบางส่วนก็ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง และบางส่วนก็ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารเรือนจำและทัณฑสถาน ที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป โดยแบ่งการปฏิบัติงานเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ¹⁵

1. เรือนจำและทัณฑสถานสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

ซึ่งกำหนดให้จำแนกประเภทเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อความสะดวกและประสิทธิผลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ดังนี้

1) เรือนจำกลาง (Central Prisons) ใช้เป็นสถานที่คุมขังผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุกในระยะยาว ทั้งยังได้แบ่งประเภทเรือนจำกลางเพื่อดำเนินการควบคุมผู้กระทำความผิดตามลักษณะฐานโทษ และความร้ายแรงอีกด้วย กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดร้ายแรงและต้องโทษสูงจะถูกส่งตัวไปควบคุมที่เรือนจำคาร์ทมัว (Dartmoor) วอร์มวูดสครับส์ (Wormwood Scrubs) และอื่น ๆ ส่วนผู้กระทำความผิดซ้ำที่คือด้านเหลือขอก็จะถูกส่งตัวไปควบคุมไว้ในทัณฑสถานกักกัน (Preventive Detention) เป็นกรณีพิเศษแตกต่างไปจากผู้ต้องขังอื่น ๆ

2) เรือนจำเพื่อการอบรมและฝึกอาชีพประจำเขต (Regional Training Prisons) การจัดแบ่งประเภทเรือนจำประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังจากเรือนจำท้องถิ่นไปรับการฝึกอบรมแก้ไขตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล หรือโดยกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะเน้นหนักไปในการฝึกวิชาชีพและฟื้นฟูการศึกษาวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ความรู้ดังกล่าวประกอบอาชีพได้ภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกส่งมายังเรือนจำประเภทนี้มีกำหนดโทษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 4 ปี

3) เรือนจำเปิด (Open Prisons) เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงระดับต่ำ จัดตั้งขึ้น ณ บริเวณชานเมืองที่มีความสะดวกในการคมนาคม เพื่อทำการคัดเลือกผู้กระทำความผิดที่มีโทษ และมีความประพฤติเหมาะสมสำหรับเรือนจำเปิดเป็นการเฉพาะ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้ใช้

¹⁵ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523), น. 151 – 153.

ชีวิตอิสระภายใต้การควบคุมระเบียบวินัยของตนเอง และได้รับการฝึกฝนวิชาชีพทางเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่

4) เรือนจำหญิง (Women's Prisons) ใช้สำหรับควบคุมอบรมและฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิง ซึ่งมีทั้งเรือนจำแบบปิดธรรมดาและเรือนจำเปิด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงได้เน้นหนักในกลุ่มบำบัดและให้การฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ต้องขังหญิงมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกอย่างกว้างขวางอีกด้วย

5) เรือนจำเพื่อการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด (Corrective Training Prisons) การจัดเรือนจำประเภทนี้นับเป็นการใช้มาตรการควบคุมพิเศษแก่ผู้กระทำความผิดซ้ำ ที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 4 ปี และมีอายุระหว่างวัยหนุ่มและผู้ใหญ่ ซึ่งโดยประมาณมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มาควบคุมไว้ ณ ทักษสถานแห่งนี้ เพื่อทำการอบรมและฝึกวิชาชีพในด้านการฟื้นฟูการศึกษาและฝึกฝนวิชาชีพ

2. ทักษสถานสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม

ทักษสถานสำหรับผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มในอังกฤษแยกออกตามอายุของผู้กระทำความผิดเป็น 2 ระยะ คือ การจัดทักษสถานเพื่อปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีลงมา กับ ผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มที่มีอายุสูงกว่า 17 ปี แต่ไม่เกิน 21 ปี ดังต่อไปนี้

1) สถานควบคุมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มระยะสั้น (Remand Home) เป็นสถานที่ควบคุมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มระยะสั้นที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีลงมา โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาวิชาสามัญอย่างกว้างขวาง เฉพาะด้านฝึกวิชาชีพนั้นประกอบด้วยช่างไม้แกะสลักและสวนครัว

2) โรงเรียนฝึกอบรมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม (Approved School) ได้แก่ การจัดตั้งสถานที่อยู่อาศัยและควบคุมฝึกอบรมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยคำสั่งของศาลเพื่อให้การศึกษาอบรมทางด้านวิชาสามัญ รวมทั้งการจัดบริการทางศาสนาและสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้มีทัศนคติต่อผู้อื่น และสามารถปรับชีวิตเข้ากับผู้อื่นได้เมื่อพ้นกำหนดการควบคุมไปแล้ว การดำเนินงานของโรงเรียนฝึกอบรมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มมักอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือภายใต้การอุปถัมภ์จากองค์การศาสนา และองค์การสงเคราะห์อื่น ๆ

3) ศูนย์ควบคุมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม (Detention Centre) การดำเนินงานของทักษสถานแบบนี้ นับเป็นก้าวสำคัญแห่งการพัฒนากิจการราชทัณฑ์ในประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กล่าวคือ ได้กำหนดสถานที่ฝึกอบรมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม ซึ่งถูกจำคุกตั้งแต่ 3 – 6 เดือน ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม

อายุ 17 – 21 ปี พวกหนึ่งและอายุ 14 – 16 ปี อีกพวกหนึ่ง การดำเนินการปฏิบัติได้เน้นหนักในด้าน การฟื้นฟูการศึกษาสามัญ การฝึกพลศึกษา และการสงเคราะห์ทั่วไป

4) ศูนย์ควบคุมผู้กระทำผิดวัยหนุ่มที่อยู่ในระหว่างพิจารณาคดี (Remand Centre) เป็น สถานที่ควบคุมผู้กระทำผิดวัยหนุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อแยก ผู้กระทำผิดซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาออกจากผู้กระทำผิดอื่น ๆ กับเพื่อประโยชน์ในการติดต่อกับทนายความ ผู้ปกครอง ญาติมิตร และสะดวกแก่พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ในอันที่จะรวบรวมข้อมูล และประเมินสถานภาพของผู้กระทำผิดในประการอื่นที่เหมาะสม

ทั้งนี้ ยังสามารถจำแนกประเภทเรือนจำตามอำนาจหน้าที่และตามระดับความมั่นคงได้เช่นกัน ประเภทเรือนจำ - จำแนกตามอำนาจหน้าที่

1) เรือนจำท้องถิ่น (Local Prisons) มีสถานะเป็นเรือนจำแรกรับ โดยจะรับตัวผู้ต้องขัง ระหว่างพิจารณา เยาวชนและนักโทษเด็ดขาดโดยตรงจากศาลในเขตพื้นที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ เรือนจำท้องถิ่นมีหน้าที่ทำการประเมินผู้ต้องขังในเบื้องต้น และจำแนกประเภทผู้ต้องขังเพื่อส่งตัวไป ควบคุมยังเรือนจำที่เหมาะสมต่อไป เว้นแต่ ผู้ต้องขังประเภท A ที่ส่วนกลางกรมราชทัณฑ์จะเป็น ผู้ดำเนินการจำแนกเอง เรือนจำท้องถิ่นทุกแห่งจัดเป็นเรือนจำแบบปิด

2) เรือนจำสำหรับการฝึกอบรม (Training Prisons) อาจมีลักษณะเป็นเรือนจำปิดหรือ เปิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความมั่นคงของเรือนจำ โดยหน้าที่หลักของเรือนจำประเภทนี้ คือ การจัดการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

3) สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก (Young Offender Institutions) เป็นสถานที่สำหรับ ควบคุมเยาวชนผู้กระทำความผิดซึ่งมีอายุระหว่าง 15 ถึง 21 ปี

4) ศูนย์การศึกษาสำหรับเยาวชน (Secure Training Centres – STCs) เป็นศูนย์การศึกษา สำหรับเยาวชนผู้กระทำความผิดอายุไม่เกิน 17 ปี ดำเนินงานโดยเอกชน

5) ศูนย์ควบคุมตัวเยาวชนในท้องถิ่น (Local Authority Secure Children’s Home-LASCHs) เป็นศูนย์สำหรับควบคุมตัวเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มอ่อนไหวต่อสภาวะแวดล้อมรอบข้าง ดำเนินงานโดยศูนย์บริการสังคม (Social Services) โดยมุ่งเน้นที่การตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และพฤติกรรม¹⁶

ประเภทเรือนจำ – จำแนกตามระดับความมั่นคง

¹⁶ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อั้งแล้ว เจริญรอดที่ 10*, น. 6.

ในเรือนจำชาย สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) เรือนจำแบบเปิด (Open Prisons) ไม่มีแนวรั้วหรือแนวกำแพงรอบบริเวณเรือนจำ โดยประตูเรือนจำจะปิดในเวลากลางคืน ผู้ต้องขังในเรือนจำประเภทนี้อาจได้รับอนุญาตให้ออกไปทำงานนอกเรือนจำในช่วงเวลากลางวัน

2) เรือนจำประเภท C (Category C Prisons) มีระดับความมั่นคงสูงเกินกว่าเรือนจำแบบเปิด โดยมีแนวรั้วและแนวกำแพงล้อมรอบผู้ต้องขังจะได้รับอิสรภาพในการใช้ชีวิตภายในเรือนจำระดับหนึ่ง ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำประเภทนี้ ได้แก่ ผู้ต้องขังประเภท C หรือ ประเภท D และส่วนมากอยู่ระหว่างการเตรียมย้ายการควบคุมไปยังเรือนจำเปิด

3) เรือนจำประเภท B (Category B Prisons) เป็นเรือนจำซึ่งทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังประเภท B รวมกับ ประเภท C และ D มีระดับความมั่นคงสูง มีแนวรั้วและกำแพง ในขณะที่เดียวกันมีการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องขังมากขึ้นด้วยเช่นกัน

4) เรือนจำความมั่นคงสูง (High Security Prisons) มีหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังประเภท A และผู้ต้องขังประเภท B บางส่วน

สำหรับเรือนจำหญิง มีการจำแนกประเภทเพื่อการควบคุมแตกต่างออกไปจากเรือนจำชาย โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) เรือนจำท้องถิ่น (Local Prisons)

2) เรือนจำสำหรับการฝึกอบรมแบบปิด (Closed Training Prisons)

3) เรือนจำสำหรับการฝึกอบรมแบบเปิด (Open Training Prisons)

4) เรือนจำสำหรับการฝึกอบรมแบบกึ่งเปิด (Semi-opened Training Prisons)¹⁷

การจำแนกผู้ต้องขังให้เข้ากับเรือนจำ¹⁸

ในปี ค.ศ.1950 การจัดชั้นการบังคับโทษของเรือนจำในประเทศอังกฤษ จะพิจารณาตามหลักการพื้นฐานของระบบการจำแนกผู้ต้องขัง ซึ่งจัดการแยกผู้ต้องขังเป็นชั้นพิเศษและชั้นธรรมดา ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 มีผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงในความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำมาก ศาลอังกฤษได้ยกเลิกระบบการจำแนกดังกล่าว ซึ่งระบบการจำแนกผู้ต้องขังที่ประเทศอังกฤษและในประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป ทำติดต่อกันมามีเป้าหมายแรกเพื่อใช้เรื่องความปลอดภัย ในช่วงกลางปี ค.ศ.

¹⁷ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ่วงแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 6-7.

¹⁸ ธานี วรภัทร์, *อ่วงแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, หน้า 193 - 194.

1960 ใช้การจำแนกผู้ต้องขังเป็นการป้องกันไว้ก่อนควบคุมนอกจากนี้ภายหลังค.ศ.1966 เนื่องจากการควบคุมการหลบหนีให้มีประสิทธิภาพ ได้มีการจัดทำแผนการจำแนกผู้ต้องขังไว้ 4 ประเภท ที่เรียกว่า Mountbatten plan ในการรับตัวผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำ ดังนี้¹⁹

ประเภท A (Category A) จะเป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่มีอันตรายต่อความปลอดภัยมากที่สุดกับสังคม หรือความมั่นคงต่อรัฐ และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี การควบคุมผู้ต้องขังประเภทนี้ซึ่งเป็นฝ่ายข้างน้อยของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด ส่วนมากเป็นนักโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และมักจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำและทัณฑสถานที่มีความมั่นคงแข็งแรงสูงสุด²⁰

ประเภท B (Category B) เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยมากนักกับสังคม แต่มีแนวโน้มที่จะหลบหนี ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการหลบหนีน้อยกว่าผู้ต้องขังประเภท A (Category A) และสมควรได้รับการปฏิบัติ ในลักษณะการลดหย่อนการควบคุมมากกว่าผู้ต้องขังประเภท A (Category A) โดยจะถูกคุมขังและให้ฝึกอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่มีระดับความมั่นคงปานกลาง

ประเภท C (Category C) ประเภทเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถกำหนดให้อยู่ในทัณฑสถานเปิดได้ แต่มีความเป็นไปได้ที่จะพยายามหลบหนี เป็นผู้ต้องขังที่มีความประพฤติเชื่อแน่ว่าจะไม่หลบหนีแต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะผ่อนคลายการควบคุมได้โดยสิ้นเชิง จึงมักจะถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเพื่อการฝึกวิชาชีพ (The Training Prisons) เป็นส่วนใหญ่

ประเภท D (Category D) เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่สามารถอยู่ในทัณฑสถานเปิดปราศจากข้อกำหนดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมไว้วางใจได้ในการควบคุม ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องขังที่มีกำหนดอัตราโทษน้อย ความประพฤติดี และมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะถูกส่งตัวไปฝึกวิชาชีพในเรือนจำหรือทัณฑสถานเปิด

ต่อมาได้มีการเพิ่มผู้ต้องขังประเภท E (Category E) ขึ้นอีกประเภทหนึ่ง หมายถึงผู้ต้องขังที่ไม่พยายามหลบหนี แต่ยังมีความเสี่ยงในการควบคุม ส่วนผู้ต้องขังประเภท B (Category B) ที่เคยหลบหนีหรือพยายามหลบหนี จะถูกจำแนกเป็นผู้ต้องขังประเภท A (Category A) อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องขังประเภท E (Category E) จะถูกเฝ้าเป็นพิเศษและต้องใส่เสื้อฟ้าของเรือนจำโดยมี

¹⁹ Gunther Kaiser, *Prison Systems & Correctional Laws: Europe, The united States, and Japan A Comparative Analysis*, (New York : Transnational Publishers, 1984), p. 58.

²⁰ ประเสริฐ เมฆมณี, *อั้งแล้ว เชิงอรุณที่ 15*, น. 285.

เครื่องหมายสีเหลืองติดอยู่ รวมทั้งมีตัวหนังสือกำกับไว้ การเยี่ยมจะถูกตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ผู้บัญชาการเรือนจำจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดผู้ต้องขังประเภท E (Category E) ว่าจะอยู่ในประเภทนี้ระยะเวลาานเท่าใด ก่อนที่จะกำหนดเป็นผู้ต้องขังประเภทอื่น หรืออีกนัยหนึ่งผู้ต้องขังจะอยู่ในประเภทนี้ชั่วคราวเท่านั้น

สำหรับผู้ต้องขังที่ควรได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดจะไม่ถูกควบคุมรวมกันในเรื่องจำใดเรื่องจำหนึ่ง แต่จะกระจายอยู่ในเรือนจำต่าง ๆ ตามระบบที่เรียกว่า การกระจายการคุมขัง (Dispersal System)²¹

ต่อมา ในปี ค.ศ.2004 ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานเรือนจำ โดยการรวมสำนักงานคุมประพฤติแห่งชาติ (National Probation Service) และสำนักงานเรือนจำ (HM Prison Service) จากกระทรวงมหาดไทยมารวมกันในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีชื่อว่า สำนักงานบริหารจัดการผู้กระทำผิดแห่งชาติ (National Offender Management Service : NOMS) จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.2004 เป็นหน่วยงานบริหารสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีความรับผิดชอบการบริหารงานเรือนจำของอังกฤษ มีความรับผิดชอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์, พัฒนานโยบาย และดูแลการเงินของระบบราชทัณฑ์ของอังกฤษ รวมทั้งเสริมสร้างการให้บริการที่มีคุณภาพแล้วปรับปรุงความน่าเชื่อมั่นในการดำเนินความสะอาดต่อภาคสังคมในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา²² การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานเรือนจำและงานคุมประพฤติดังกล่าวทำให้เกิดหน่วยงานบริหารจัดการผู้กระทำผิดรวม 9 ภาคในอังกฤษ (Regional Offender Manager : ROM) และ 1 ภาคในเวลส์ ในแต่ละภาคมีความรับผิดชอบการบริหารจัดการเรือนจำและงานคุมประพฤติในเขตพื้นที่นั้น และการทำสัญญาจ้างเรือนจำเอกชน การบริหารจัดการเรือนจำในภาครัฐขึ้นอยู่กับสำนักงานเรือนจำ ซึ่งแยกการบังคับบัญชาระหว่างอธิบดีเรือนจำกับอธิบดีคุมประพฤติ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเกิดขึ้นจากปัญหาภายในเรือนจำซึ่งมีนักโทษชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น และได้มีการย้ายหน่วยงานไปสังกัดกระทรวงยุติธรรมเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ.2008 หลังจากนั้นได้มีการปรับโครงสร้างใหม่ เป็นหน่วยงานจัดการผู้กระทำผิดแห่งชาติ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงการบริหารระดับภาคออกเป็น 10 ภาค ผู้บังคับบัญชาสูงสุด เรียกว่า ผู้อำนวยการจัดการผู้กระทำผิด (Director of Offender Management) ในแต่ละภาครับผิดชอบการบริหารงานเรือนจำและ

²¹ วชิราภรณ์ อนุกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 126.

²² Richard J Terrill, *World Criminal Justice Systems A Comparative Survey*, Eighth Edition, (Waltham, MA : Anderson, 2013), p. 93.

คุมประพฤติ ในปีค.ศ.2008 สำนักงานคุมประพฤติภูมิภาคจำนวน 6 แห่ง ซึ่งมีคณะกรรมการควบคุมดูแลได้เปลี่ยนเป็นหน่วยงานคุมประพฤติ เรียกว่า “Probation Trusts” ซึ่งมีอิสระมากกว่าระบบคณะกรรมการ แต่อาจเกิดการแข่งขันมากขึ้นและอาจถูกโอนงานไปให้หน่วยงานอื่นแทน ถ้าหากการปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ ต่อมา ปีค.ศ. 2009 หน่วยงานนี้ได้จัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติขึ้นอีก 3 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 9 หน่วยงาน²³

ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมและแก้ไขผู้กระทำผิดวัยหนุ่มของทัณฑสถานวัยหนุ่มบอร์สตัล ได้ยึดถือหลักปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดวัยหนุ่มภายใต้ระเบียบที่เหมาะสม ไม่เข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยจนเกินไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำผิดวัยหนุ่มได้มีโอกาสรับผิชอบในการตัดสินใจและควบคุมวินัยของตนเอง ภายใต้บรรยากาศที่เป็นอิสระและไว้วางใจ มีการอบรมฝึกวิชาชีพ วิชาสามัญ และศีลธรรมจรรยาที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของผู้กระทำผิดรายบุคคล ภายใต้ระบบการจำแนกลักษณะ และการให้คะแนนตามผลก้าวหน้าแห่งความประพฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้พิถีพิถันอย่างยิ่งในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ เช่น ตำแหน่งผู้ปกครองทัณฑสถาน และพ่อบ้านต้องมีความรอบรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดวัยหนุ่มเป็นอย่างดี อนุศาสตราจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เหล่านี้ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นผู้ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษา เฉพาะคนหนุ่มที่เพิ่งจบจากมหาวิทยาลัย ต้องมีประสบการณ์ผ่านงานอื่นมาแล้วประมาณหนึ่งถึงสองปี จึงจะพิจารณาบรรจุให้ปฏิบัติหน้าที่ในทัณฑสถานได้ คุณสมบัติสำคัญของเจ้าหน้าที่ คือ ต้องมีอุปนิสัยเป็นคนใจบุญ เข้มแข็ง และเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี การจัดอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การฝึกอบรมก็มีอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ มีห้องนอนรวม ห้องรับประทานอาหาร ห้องพลศึกษา ห้องนั่งเล่น นับได้ว่าสถานฝึกอบรมบอร์สตัลมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากทัณฑสถานอื่น ๆ ²⁴

ต่อมา ในระหว่าง ปี ค.ศ.1961 ถึง ค.ศ.1965 ได้มีการยกเลิกการอยู่ร่วมกันของผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชนกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะไม่มีคำสั่งไปเรือนจำเหมือนผู้ต้องขังผู้ใหญ่ แต่จะถูกนำไปยังโรงเรียนฝึกเยาวชนที่ทำผิดกฎหมายเพื่ออบรมฝึกวิชาชีพ หรือสถานกักกันกลางที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่กระทำผิดอายุระหว่าง 14-21 ปี โรงเรียนฝึกเยาวชนดังกล่าวจะใช้เวลาอบรมประมาณ 6 เดือน

²³ ประธาน วัฒนาวาณิช, ประมวลสาระชฎวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง หน่วยที่ 6-10, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555), น. 8-82.

²⁴ วชิราภรณ์ อนุกุล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, น. 128.

ถึง 2 ปี แล้วแต่หลักสูตร และมีการติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด หลังจากปล่อยตัวแล้ว ระยะเวลาประมาณไม่เกิน 2 ปี โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Secretary of State) จะเป็นผู้กำหนดช่วงระยะเวลาในการควบคุมตัวในโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชน เป้าหมายของการอบรมต้องการทำให้เยาวชนที่กระทำผิดนำไปปรับตัวให้เป็นคนดีและนำไปใช้ใน ชีวิตภายหลังการพ้นโทษออกไป สิ่งที่ดีที่สุดของการอบรม คือ การปรับเปลี่ยนบุคลิกลักษณะของ เยาวชน เตรียมความพร้อมให้เป็นคนที่มีคุณภาพ รู้สำนึกและมีความรู้สึกที่รับผิดชอบในหน้าที่ของ ตนเองและสังคมในอนาคต²⁵ โดยก่อนครบกำหนดในโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนนั้น ผู้ที่รับการ ฝึกอบรมจะถูกทดสอบความสามารถอย่างละเอียด ในส่วนของการคิดตัดสินใจต่าง ๆ โดยการ อบรมนั้นประกอบไปด้วย การศึกษาพื้นฐาน การทำงาน และการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ

ในส่วนสถานกักกัน (The Detention Centres) เป็นสถานที่ปิดไว้กับผู้กระทำผิดอายุต่ำ กว่า 17 ปี และผู้ต้องกักกันที่เป็นเยาวชนอายุ 17-21 ปี เตรียมไว้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นวัยหนุ่ม (Young Offender) ที่มีระยะเวลาจำคุกระยะสั้น คล้ายกับสถานกักกันเยาวชนในสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี ระยะเวลาปกติในสถานกักกันกลาง 3 เดือน และสามารถขยายออกได้ถึง 6 เดือน ตาม ข้อเท็จจริงพิเศษที่พิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป แต่ต้องไม่น้อยกว่า 31 วัน สถานกักกันกลางได้เริ่มเปิด ดำเนินการในปี.ศ.1950 สร้างไว้เพื่อรองรับผลของคำพิพากษาให้กักกันระยะสั้นที่มีสภาพบังคับ แน่นนอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงโทษ โดยในช่วงเวลาที่ถูกกักกันจะมีการแนะนำในการกลับคืนสู่ สังคมอย่างเหมาะสม อาจมีการให้ทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวัน ตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายให้มีการ ปรับตัวให้สม่ำเสมอในการทำงาน เยาวชนเหล่านี้ต้องเข้าสู่โปรแกรมการศึกษาด้วย สำนักงานคุม ประพฤติก็จะเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือเยาวชน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการปล่อยกลับสู่สังคม โดย มีเงื่อนไขในการคุมประพฤติระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน²⁶

3.1.3 การจัดการศึกษาและฝึกอบรมผู้ต้องขัง

สำหรับมาตรการด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศอังกฤษเรือนจำและทัณฑสถาน ต่าง ๆ จะถือว่าการศึกษาอบรม (Education) เป็นเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งในการช่วยเหลือ ผู้กระทำผิดให้ได้รับการปรับปรุงพฤติกรรมและกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ได้รับการ ปรับเปลี่ยนตนก่อนกลับเข้าสู่สังคมภายหลังการพ้นโทษ การเรียนส่วนใหญ่จะดำเนินการ

²⁵ Gunther Kaiser, *supra* note 19, p. 57.

²⁶ *Ibid.*, p. 57-58.

นอกเหนือเวลาทำงาน แต่จะมีการศึกษาอบรมในเวลากลางวันแก่ผู้ต้องขังที่ขาดทักษะขั้นพื้นฐานในการอ่านและเขียน และผู้มีแววที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปด้วย

การให้การศึกษาและการบำบัดฟื้นฟู ผู้ต้องขังตามคำพิพากษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสผู้ต้องขังได้มีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์²⁷ โดยการควบคุมผู้ต้องขังต้องกระทำโดยมีการดูแลอย่างมีมนุษยธรรมและช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังมีชีวิตที่มีคุณค่าในระหว่างการถูกควบคุมตัวและภายหลังจากปล่อยตัวแล้ว²⁸ ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการศึกษา โดยจะต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาช่วงบ่ายในเรือนจำทุกแห่ง และต้องจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษารายตัวให้แก่ผู้ต้องขังด้วย²⁹

การให้การศึกษาในเรือนจำของประเทศอังกฤษจะมีการจัดหาครูผู้สอนทั้งวิชาสามัญและด้านวิชาชีพ และผู้ที่สอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากราชการด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาด้านพลศึกษา (Physical Education) และการบริหารร่างกาย (Gymnastics) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมสุขภาพและพละนามัยของผู้ต้องขังให้แข็งแรงและได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ อีกทั้งมีส่วนทำให้พวกเขาได้มีงานทำภายหลังการปล่อยตัว³⁰

ข้อบังคับราชทัณฑ์ ปีค.ศ. 1999 ข้อ 32 ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้ประโยชน์จากการสนับสนุนทางการศึกษาในเรือนจำ ส่วนห้องเรียนนั้นทุกเรือนจำจะถูกจัดให้มีสถานที่สำหรับการรับการศึกษา โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ว่าจะการฝึกอบรมการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาเอกชน จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ โดยการจัดสรรให้มีระยะเวลาออกเหนือจากการทำงาน ส่วนผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่อยู่เกณฑ์ที่จะได้รับการศึกษาภายใต้มาตราแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา ปีค.ศ. 1996 ที่จำเป็นต้องจัดให้มีการเรียนหรือฝึกอบรมตามหลักสูตรเป็นเวลาอย่างน้อย 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในวันทำงานปกติของแต่ละสัปดาห์³¹

²⁷ Prison Rules No. 3.

²⁸ Nancy Loucks. "Prison Rules : A working guide. London: Prison Reform Trust," p. 22. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.prisonreformtrust.org.uk>

²⁹ Prison Rules No. 29.

³⁰ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ และสุดสวาท รักษาสัตย์, เอกสารการสอนชุดวิชาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540), น. 131.

³¹ Prison Rules 1999 No. 32.

กรมราชทัณฑ์อังกฤษมีการทำสัญญากับหน่วยงานภายนอก เพื่อเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง และรับผิดชอบงานที่เคยเป็นของเจ้าหน้าที่อบรมวิชาชีพ สำหรับองค์กรที่เข้ามาทำสัญญาดังกล่าว คือ สภาการเรียนรู้และทักษะ โดยได้ร่วมกับกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานอื่น ๆ ในการให้บริการด้านการเรียนรู้และทักษะแก่ผู้กระทำความผิด (The Offenders' Learning and Skills Service – OLASS) ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริการด้านการศึกษาดังกล่าว ประกอบด้วย กรมนวัตกรรม มหาวิทยาลัยและทักษะ (Department for Innovation, Universities and Skills) กรมเด็ก โรงเรียน และครอบครัว (Department for Children, Schools and Families) กระทรวงยุติธรรม กรมการงานและบำนาญ (Department for Works and Pensions) สำนักงานบริหารจัดการผู้กระทำความผิดแห่งชาติ (National Offender Management Service – NOMS) และ คณะกรรมการยุติธรรมสำหรับเยาวชน (The Youth Justice Board) เป็นต้น³²

อีกทั้งยังมีสมาคมแห่งชาติสำหรับการดูแลและฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (National Association for the Care and Rehabilitation of Offenders หรือ NACRO) เป็นองค์กรที่จะเข้ามามีบทบาทในการช่วยส่งเสริมการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะ ภายใต้ข้อบังคับราชทัณฑ์นี้ไม่ได้มีการบัญญัติควบคุมไปถึงผู้ต้องขังถึงแม้ว่าทัณฑสถานวัยหนุ่มจะได้มีการกำหนดสำหรับการศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ถูกตัดสินให้ลงโทษจำคุกในเรือนจำท้องถิ่น (Local Prisons) หรือ ศูนย์ควบคุมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดี (Remand Centre)³³

การให้การศึกษา

ในประเทศอังกฤษและเวลส์มีการจัดอบรมตามโปรแกรมทางการศึกษาตามความประพฤติ โดยอาจารย์ท้องถิ่นและความร่วมมือของสถาบันการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้ว เรือนจำจะต้องให้ความสะดวกกับผู้ต้องขังที่ประสงค์จะศึกษาเฉพาะด้าน หรือเป็นการฝึกฝนฝีมือหรือเทคนิคเฉพาะด้าน³⁴

การศึกษาในราชทัณฑ์จะมีการจัดการศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งหลักสูตรส่วนมากจะได้รับการรับรองที่นายจ้างในองค์กรเอกชนยอมรับให้มีคุณสมบัติในการรับเข้าทำงาน เช่น General Certificate of Secondary Education (GCSEs) หรือ National Vocational Qualification

³² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 65.

³³ Nancy Loucks, *supra note 28*, p. 72. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, จาก

<http://www.prisonreformtrust.org.uk>

³⁴ ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 122.

(NVQs) และผู้ต้องขังสามารถที่จะเข้าเรียนหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต่อได้ เช่น การรับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิด³⁵

ในการศึกษาวิชาสามัญระดับมัธยมศึกษา (Public School) ผู้ต้องขังที่ได้รับการศึกษาระดับนี้จะสามารถสอบเพื่อได้รับประกาศนียบัตรเพื่อนำไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นโดยจะมีการสอบวัดความรู้ความสามารถโดยใช้ GCSE (General Certificate of Secondary Education) ซึ่งการสอบระดับนี้ จะสอบเมื่อผู้ต้องขังได้รับการศึกษาจนครบหลักสูตรวิชาสามัญระดับมัธยมศึกษา โดยผู้ต้องขังสามารถเลือกสอบประมาณ 6-10 วิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ ฯลฯ และผลการสอบจะแบ่งเป็น 7 ระดับ คือ Grade A, B, C, D, E, F, G ผู้ที่สอบได้ Grade C ขึ้นไปจึงจะถือว่าสอบผ่าน ผู้ที่สอบ GCSE ได้แล้ว (อย่างน้อย 5 วิชา) หากจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่จะต้องศึกษาต่ออีกประมาณ 2 ปี ในระดับ A Level (Advanced Level) หรือ ระดับ The International Baccalaureate (IB) Diploma

ส่วนการศึกษาสายวิชาชีพเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องขังที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหรือผู้ที่ไม่มีความรู้ GCSE แต่ประสงค์จะมีคุณวุฒิทางวิชาชีพต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพโดยใช้คุณวุฒิวิชาชีพ National Vocational Qualification (NVQs) ซึ่งหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรสายอาชีพ เป็นการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติร่วมกัน แต่จะเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนและมีความพร้อมก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพจริง ซึ่งในเรือนจำจะมีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ เช่น งานช่างไม้ งานเครื่องกล หรืองานสวน เป็นต้น³⁶

สำหรับผู้ต้องขังหญิงในประเทศอังกฤษยังมีโครงการระดับชาติ กล่าวคือ โครงการเครือข่ายการศึกษาและอบรม (The Education and Training Connection – ETC) เพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำหญิงทุกแห่งทั่วประเทศ ซึ่งบริการที่ ETC จัดให้มีความหลากหลาย นอกจากนี้ ยังมีการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ต้องขังที่ประสงค์จะกลับไปเรียนหนังสือ และการจัดประกวดผลงานศิลปะของผู้ต้องขังทุกปี

ประการสำคัญ หลักสูตรการศึกษาในเรือนจำนั้น จะเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยวิชาหลัก ได้แก่

1) การทดสอบความรู้เบื้องต้น

³⁵ government of United Kingdoms. "Prison life", สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, จาก <https://www.gov.uk>

³⁶ government of United Kingdoms, *supra note 35*, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, จาก

2) วิชาทักษะพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงภาษาอังกฤษสำหรับผู้ต้องขังที่พูดภาษาอื่น (English for speakers of other languages)

3) วิชาทักษะหลัก

4) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

5) วิชาทักษะทางสังคมและการใช้ชีวิต ที่ได้รับการรับรองจากเครือข่ายวิทยาลัยเปิด (The Open College Network)

6) วิชาเสริมอื่น ๆ อีก เช่น ศิลปะ และการบริหารธุรกิจ เป็นต้น

ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรต่าง ๆ จะได้รับหนังสือรับรองคุณวุฒิการศึกษา เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถเรียนต่อได้เมื่อพ้นโทษ³⁷

การฝึกอบรมวิชาชีพ

สำหรับการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในประเทศอังกฤษจะได้รับการดำเนินการโดยช่างฝีมือที่มีความชำนาญ (Skilled Craftman) ซึ่งได้รับการสมัครเป็นครูช่าง (Civilian Instructional Officers) หรือโดยเจ้าพนักงานเรือนจำที่มีคุณวุฒิในทางช่าง และผู้ต้องขังจะได้รับประกาศนียบัตรจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อสำเร็จการฝึกวิชาชีพ การฝึกวิชาชีพมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้กระทำได้บางทักษะ (Skill) ที่สามารถนำไปเสนอต่อนายจ้างได้ ภายหลังจากปล่อยตัวไป นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูบุคลิกภาพและวินัยของผู้ต้องขังด้วย³⁸

การฝึกอบรมวิชาชีพเป็นช่องทางที่ผู้ต้องขังจะได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานทำภายหลังจากที่พ้นโทษไปแล้ว การฝึกวิชาชีพได้บรรจุเข้าเป็นหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับวุฒิการศึกษาในทักษะวิชาชีพนั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วย

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพแห่งชาติ และหลักสูตรอื่น ๆ ที่ได้รับการรับรอง รวมทั้งจะมีการฝึกภาคปฏิบัติการควบคู่กันไป หลักสูตรวิชาชีพนี้มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปในแต่ละเรือนจำ เช่น หลักสูตรการทำความสะอาดภาคอุตสาหกรรม หลักสูตรงานฝีมือ หลักสูตรเทคโนโลยีการสื่อสาร หลักสูตรการเสริมสวย หลักสูตรการเกษตรกรรม หลักสูตรการประกอบอาหาร หลักสูตรการบริหารธุรกิจ หลักสูตรกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น โดยผู้ต้องขังสามารถตรวจสอบหลักสูตรที่มีในเรือนจำที่ตนถูกควบคุมอยู่ได้พร้อมรายละเอียดได้จากสมุดรายการหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ³⁹

³⁷ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 66-67.

³⁸ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ และสุศสวาท รักษาสัตย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 30*, น. 131.

³⁹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 50.

การพลศึกษา

ผู้ต้องขังที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป จะได้เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรพลศึกษา อย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เห็นว่า สภาพร่างกายผู้ต้องขังยังไม่พร้อม ผู้ต้องขังก็จะได้รับการยกเว้น ไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

งานห้องสมุด

ในทุกเรือนจำจะมีห้องสมุดที่ใช้ระบบเดียวกันกับห้องสมุดภายนอกเรือนจำ ผู้ต้องขังสามารถเข้าใช้บริการห้องสมุดได้อย่างน้อยสัปดาห์ละ 25 นาที รวมทั้งสามารถยืมและส่งหนังสือจากห้องสมุดได้ ห้องสมุดส่วนใหญ่จะมีหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา รวมทั้งหนังสือเฉพาะด้านตาม que ผู้ต้องขังร้องขอ นอกจากนี้ยังได้จัดทำรายชื่อหนังสือ รวมทั้งกำหนดรายละเอียด และรายชื่อหนังสือที่ควรมีประจำในห้องสมุดไว้ 7 ประเภท ได้แก่

- 1) พระราชบัญญัติและคำอธิบายประกอบ
- 2) กฎและคำสั่งของกรมราชทัณฑ์
- 3) คู่มือและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ
- 4) เอกสารของสภายุโรปและสหประชาชาติ
- 5) รายงาน และการสอบสวนข้อเท็จจริง
- 6) คำแนะนำด้านกฎหมาย
- 7) เอกสารอื่น ๆ เช่น รายงานของผู้ตรวจราชการเรือนจำ คู่มือการใช้ชีวิตในเรือนจำ

และเอกสารแนะนำด้านต่าง ๆ ของ NACRO

นอกจากนี้ ห้องสมุดยังมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้อ่าน เช่น ชมรมรักการอ่าน รวมทั้งมีการทำงานร่วมกันกับนักเขียนที่อาสาเข้ามาช่วยงานในเรือนจำ และห้องสมุดยังเป็นศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้ ที่มีการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เช่น โครงการการเรียนรู้ในครอบครัว เป็นต้น⁴⁰

ศูนย์การเรียนรู้และทักษะสำหรับผู้ต้องขัง

เป็นศูนย์การดำเนินงานโดยกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ยกระดับมาตรฐานการศึกษา และการฝึกอบรมในเรือนจำ โดยจะมีผู้ให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้และทักษะ รวมทั้งเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขัง⁴¹

⁴⁰ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้าวแล้ว เจริญรอดที่ 10*, น. 67.

⁴¹ *เพ็ญอ้าว*, น. 68.

การศึกษาในเรือนจำและทัณฑสถานได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาชั้นสูง ค.ศ.1992 (The Further and Higher Education Act 1992) ซึ่งบัญญัติให้มีการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำหรือทัณฑสถานได้ และยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการให้อำนาจในการจัดการศึกษาแก่หน่วยงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้ต้องขังสามารถรับการศึกษาทางไปรษณีย์หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดได้ โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ⁴² ผู้ต้องขังสามารถทำการศึกษาโดยทางไกลและอาจสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้ เพื่อใช้เป็นคุณสมบัติในการประกอบอาชีพภายหลังการพ้นโทษแล้ว โดยเรือนจำและทัณฑสถานต้องจัดหาตำราหรือหนังสือให้แก่ผู้ต้องขังโดยค่าใช้จ่ายของผู้ต้องขังเอง

3.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น อยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารงานบังคับโทษจำคุก คือ กรมราชทัณฑ์ (Correction Bureau) สังกัดกระทรวงยุติธรรม (Ministry of Justice)

ประเทศญี่ปุ่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเคยประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ แต่ได้มีการพัฒนากฎหมายราชทัณฑ์และระบบการบริหารงานราชทัณฑ์ที่ดี ทำให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขและเกิดผลที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้จำนวนผู้ต้องขังมีจำนวนลดลง และไม่มีการกระทำคามผิดซ้ำอีก

3.2.1 การบังคับโทษจำคุก

งานราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นจะดำเนินการอยู่บนหลักการพื้นฐานของกฎหมายราชทัณฑ์ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กับกฎหมายอาญาที่ได้รับอิทธิพลมาจากประกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี ซึ่งรวมตลอดถึงประกาศและกฎข้อบังคับต่างๆ ที่ออกเพิ่มเติม⁴³

งานราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก โดยมีการบริหารงานในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งมีการปฏิบัติงานที่สำคัญ ดังนี้

⁴² Stephen Livingstone and Tim Owen b, Prison Law Text and Materials, (New York : Oxford University Press, 1999), pp. 162 – 163.

⁴³ ธาณี วรรณรัตน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 161-162.

1) การกำกับดูแลหน่วยงานราชทัณฑ์ของรัฐให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการควบคุม เพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคม ภายนอกและกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปได้ รวมถึงการให้การศึกษา การอุตสาหกรรมในเรือนจำ การดูแลด้านการอนามัยในเรือนจำ

2) ดำเนินการศึกษาวิจัยทางวิชาการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและจัดเก็บทะเบียนประวัติ ลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องขัง

3) พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ตลอดจนหางบประมาณและ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานราชทัณฑ์⁴⁴

Akira Masaki ผู้เริ่มการทัณฑวิทยาในประเทศญี่ปุ่นและให้ความสำคัญของกฎหมาย บังคับโทษทางอาญาในราชทัณฑ์ จนกระทั่งมีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย และมีการปรับปรุง ต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบันเพื่อให้ทันสมัย มีกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอาญา การช่วยเหลือในการเข้าและออกเรือนจำ มีสถาบันที่จัดไว้โดยเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็น เด็กและเยาวชน ผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิง

กฎหมายราชทัณฑ์ (Prison Law of 1908) อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกระทรวง ยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ ซึ่งในการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังมีความก้าวหน้าอย่างมากใน ปีค.ศ.1933 และต่อมามีการจำแนกผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบใน ปีค.ศ.1972 สำหรับในปีค.ศ.1948 ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (The Juvenile Law of 1948) และมีโรงเรียนฝึกหัดสำหรับเด็กและเยาวชน (The juvenile Training School Law of 1948) อันเป็นการจำแนกเด็กและเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ มีการจัดระบบการให้การศึกษาและการฝึกอบรม ที่มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในปีค.ศ.1958 ได้มีการออกกฎหมายสำหรับ ผู้ต้องขังหญิง อันเป็นการจำแนกผู้ต้องขังหญิงออกจากผู้ต้องขังชาย ซึ่งจัดระบบการควบคุม ผู้ต้องขังและการให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ชีวิตตลอดจนการแก้ไขพฤติกรรมให้เหมาะสมกับ ผู้ต้องขังโดยเฉพาะ⁴⁵

การบังคับโทษจำคุกของประเทศญี่ปุ่นจะทำโดยหน่วยงานทางอาญาของรัฐเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังเด็ดขาดที่มีความประสงค์จะแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพื่อ

⁴⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, (กรุงเทพมหานคร : ราชทัณฑ์, 2541), น.1.

⁴⁵ ธาณี วรรณรัตน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 162.

ตอบสนองความต้องการของสังคมส่วนใหญ่อันเป็นการชดเชยและตอบแทนผลจากการกระทำ ความผิด นอกจากนั้นยังมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการการปรับปรุงฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมปกติได้ มีจิตสำนึกที่จะไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยความร่วมมือกัน ของภาครัฐและภาคสังคมอย่างจริงจัง

แนวความคิดในการฟื้นฟูแก้ไขพฤตินิสัย มีการเริ่มในยุคแรก ก่อน 100 ปี ที่ผ่านมา หน่วยงานทางอาญาได้ริเริ่มนำการปรับปรุงพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง โดยมีการจัดทำแผนปรับพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ต่อมาช่วงก่อนปีค.ศ.1930 ได้มีการริเริ่มและส่งเสริมระบบการฟื้นฟูแก้ไขพฤตินิสัย อย่างเป็นระบบในปี ค.ศ.1949 ประเทศญี่ปุ่นได้สร้างกลไกทางกฎหมายเป็นพิเศษ กล่าวคือ มีการออกกฎหมายการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง โดยเฉพาะ (The Offenders Rehabilitation Law 1949) และได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมถูกต้องและมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น สำหรับในปัจจุบันได้มีการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ทั้งในวิธีการและหลักการพื้นฐานในวิธีการจำแนกหรือการจัดชั้นผู้ต้องขัง⁴⁶

3.2.2 การจำแนกผู้ต้องขังและระบบเรือนจำ

ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Classification System)

มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติกับผู้ต้องขังด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะให้ผู้ต้องขังสามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้

ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ได้เริ่มนำมาใช้เมื่อปี ค.ศ.1948 และแพร่หลายทั่วประเทศญี่ปุ่นในปีค.ศ.1949 โดยร่างเป็นระเบียบว่าด้วยการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ค.ศ.1972 ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญประกอบด้วย

- 1) การหาข้อมูลเพื่อใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ต้องอยู่บนพื้นฐานทางด้านการแพทย์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และเทคนิค
- 2) การหาข้อมูลต้องประกอบไปด้วยวิธีการให้คำปรึกษา จิตบำบัด การแนะแนว และกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูอื่น ๆ ที่จำเป็น
- 3) การหาข้อมูลมีอยู่ 2 วิธีการ คือ การหาข้อมูลเพื่อนำมาจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเข้าใหม่ และการหาข้อมูลซ้ำเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้ต้องขัง

⁴⁶ ธาณี วรรณรัตน์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 165.

4) ในแต่ละภาค จะต้องจัดให้มี "ศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง" (Classification Center) เพื่อหาข้อมูลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ การแนะแนว และการบริการบำบัดลักษณะอื่น ๆ สำหรับผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม ซึ่งมีทั้งหมดรวม 8 ศูนย์ ที่จะเป็นบ้านแห่งแรกสำหรับผู้ต้องขังทุกคน เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูบรรลุผลสำเร็จ

5) วิธีการดำเนินการด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือการจัดกลุ่มแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็นชั้นต่าง ๆ โดยวิธีการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ และขั้นตอนที่สอง คือ การให้การปฏิบัติแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในแต่ละชั้นตามความเหมาะสม

วิธีการดำเนินการด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง จะมีการทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าใจบุคลิกภาพส่วนบุคคลของผู้ต้องขังแต่ละรายเป็นอย่างดี รวมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคล เทคนิค การวางแผน แบบทดสอบทัศนคติ และสติปัญญา การทดสอบขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ การทดสอบความพร้อม การทดสอบบุคลิกภาพ และการทดสอบสติปัญญา ซึ่งในระหว่างการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง จะดำเนินการทดสอบในเรื่องดังกล่าวกับผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกราย หรืออาจจะทดสอบในเรื่องอื่นเพิ่มเติมได้ถ้ามีความจำเป็น⁴⁷

การจำแนกผู้ต้องขัง

การจัดกลุ่มแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็นชั้นต่าง ๆ เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูกับผู้ต้องขังในแต่ละชั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม ซึ่งกำหนดเป็นประเภทต่าง ๆ ตามเกณฑ์ได้ ดังนี้

1) จำแนกตามเพศ สัญชาติ ประเภทคดี อายุ และกำหนดโทษ

Class W : ผู้ต้องขังหญิง

Class F : ผู้ต้องขังต่างประเทศ ซึ่งจะต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ต้องขังญี่ปุ่น

Class I : ผู้ต้องขังไม่ต้องทำงานระหว่างต้องโทษ

Class J : ผู้ต้องขังเยาวชน

Class L : ผู้ต้องขังซึ่งมีกำหนดโทษมากกว่า 8 ปี

Class Y : ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่อายุต่ำกว่า 26 ปี

2) จำแนกตามแนวโน้มของการก่ออาชญากรรม

Class A : ผู้ต้องขังซึ่งไม่มีแนวโน้มของความเป็นอาชญากร

⁴⁷ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 10.

Class B : ผู้ต้องขังซึ่งมีแนวโน้มของความเป็นอาชญากรสูง

3) จำแนกตามความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ

Class MX : ผู้ต้องขังปัญญาอ่อน หรือผู้ต้องขังที่จำเป็นจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ต้องขังปัญญาอ่อน

Class MY : ผู้ต้องขังโรคจิตหรือมีแนวโน้มของอาการประสาท

Class MZ : ผู้ต้องขังที่มีอาการทางจิตหรือเคยเสพยาเสพติดหรือสุรา

Class PX : ผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติทางด้านร่างกาย กำลังตั้งครรภ์ หรือหลังคลอด ละจำเป็นต้องรักษาพยาบาลหรือดูแลในระยะเวลาหนึ่ง

Class PY : ผู้ต้องขังพิการซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ ผู้ต้องขังตาบอด หูหนวก หรือเป็นใบ้

Class PZ : ผู้ต้องขังอายุเกิน 60 ปี และมีอาการความจำเสื่อมและผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากสุขภาพร่างกายอ่อนแอ⁴⁸

สำหรับประเภทของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ก็มีการกำหนดที่ชัดเจน ดังนี้

Class V : ผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการฝึกวิชาชีพ

Class E : ผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการศึกษาด้านวิชาความรู้

Class G : ผู้ต้องขังที่ต้องรับการศึกษาด้านสังคม (การแนะแนว)

Class T : ผู้ต้องขังที่ต้องรับการรักษาในทางอายุรเวช

Class S : ผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ

Class O : ผู้ต้องขังที่เห็นว่าสมควรได้รับการปฏิบัติอย่างทัณฑสถานเปิด

Class N : ผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับงานด้านการดูแลอาคารสถานที่ของเรือนจำ⁴⁹

ทั้งนี้ โดยสรุป ประเทศญี่ปุ่นมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นระบบและชัดเจน กล่าวคือ มีศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขังประจำภาคต่าง ๆ โดยแนวทางหลัก คือ การแยกประเภทของผู้ต้องขังออกเป็นชั้น ซึ่งผู้ต้องขังแต่ละรายจะถูกกำหนดประเภทตามลักษณะต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ การกำหนดโทษ ประเภทคดี ความผิด ความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ เป็น

⁴⁸ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 10-11.

⁴⁹ *เพ็งอ่าง*, น. 11.

ต้น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนอกเหนือจากการศึกษา หรือการฝึกอบรมวิชาชีพแล้ว ก็คือ การบริการให้คำปรึกษา การปฏิบัติการทางจิตวิทยา และการแนะแนว ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีสถาบันและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รองรับอย่างเพียงพอ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงดำเนิน ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล⁵⁰

การแบ่งชั้นผู้ต้องขัง (Progressive Grade system)

ในประเทศญี่ปุ่นได้นำระบบการแบ่งชั้นผู้ต้องขังมาใช้เมื่อปี พ.ศ.2477 โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ต้องขังได้รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง จะกำหนดจากพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละราย เช่น การทำงาน ความประพฤติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าทางการศึกษา โดยระดับต่ำสุด คือ เกรด 4 เกรด 3 เกรด 2 และสูงสุดคือเกรด 1 ตามลำดับ หากผู้ต้องขังมีความประพฤติดีก็จะได้รับการเลื่อนชั้นในระดับที่สูงขึ้น แต่ถ้าหากผู้ต้องขังรายใดเลื่อนชั้นไปแล้ว ได้กระทำความผิดกฎระเบียบ ก็จะถูกพิจารณาลงโทษให้ลดชั้น ได้โดยมีการตั้งคณะกรรมการและมีการดูแลให้คะแนนที่เข้มงวดสำหรับสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับจากการเลื่อนชั้น คือ การให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ดำเนินชีวิตอย่างอิสระ การได้รับสิทธิในด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก และการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวมากขึ้น จัดการอำนวยความสะดวกในเรื่องของใช้ส่วนตัวให้ เป็นต้น⁵¹

การจำแนกประเภทของเรือนจำ

เรือนจำในประเทศญี่ปุ่นมี 3 ประเภท คือ เรือนจำซึ่งใช้คุมขังผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Prisons) ทักษสถานวัยหนุ่ม (Juvenile Prisons) และสถานคุมขัง (Detention Houses) ทักษสถานวัยหนุ่มใช้คุมขังผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 26 ปี สถานคุมขังใช้คุมขังผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (Trail) ซึ่งพิจารณาได้ว่าอาจจะหลบหนีหรือทำลายหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีหากไม่ควบคุมตัวในสถานคุมขัง โดยจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องขังในการรับความช่วยเหลือด้านกฎหมายและการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ส่วนผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่และผู้ต้องขังในทัณฑสถานวัยหนุ่ม จะได้รับการปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถกลับคืนสู่สังคมโดยปกติสุขและสามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้ ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นมีเรือนจำทั้งหมด 59 แห่ง ทัณฑสถานวัยหนุ่ม 8 แห่ง และสถานคุมขัง 7 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งจะมีสาขาย่อยของเรือนจำอยู่ในความรับผิดชอบควบคุมด้วย เช่น สถานคุมขังมีสาขาย่อย

⁵⁰ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้าวแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 12.

⁵¹ ธาณี วรภัทร์, *อ้าวแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 169.

ทั้งหมด 110 สาขา เรือนจำมีสาขาย่อยอีก 8 สาขา มีเรือนจำหญิง (Women's Prisons) 5 แห่ง และสาขา 1 แห่ง มีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังป่วย (Medical Prisons) 5 แห่ง และสาขาอีก 2 แห่ง จัดตั้งเพื่อรับดูแลผู้ต้องขังป่วยที่จำเป็นต้องรับการรักษาพยาบาลเป็นพิเศษ โดยจะรับผิดชอบในการรักษาทางการแพทย์ให้แก่ผู้ต้องขังในกรณีเจ็บป่วยโดยทั่วไปเท่านั้น⁵²

การจำแนกประเภทเรือนจำ ตามกฎหมายญี่ปุ่นแบ่งเป็นได้ 4 ประเภท คือ

- 1) เรือนจำสำหรับผู้ต้องขังเด็ดขาดที่ศาลพิพากษามีเงื่อนไขให้ต้องทำงาน
- 2) เรือนจำสำหรับผู้ต้องขังเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาไม่มีเงื่อนไขให้ต้องทำงาน
- 3) สถานที่กักขังสำหรับผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษกักขัง
- 4) สถานที่กักกันสำหรับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้รับอนุญาตให้กักกัน กัก

ตัวไว้ตามอำนาจการจับกุม และผู้ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต

กรณีเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกอาจบังคับให้ต้องทำงาน 2 เดือนหรือกว่านั้น ในระหว่างกักขังอยู่ในทัณฑสถานวัยหนุ่มหรือที่ตั้งเป็นพิเศษเฉพาะในส่วนเรือนจำ บุคคลที่อายุกว่า 18 ปี อาจคุมไว้ในสถานที่กักขังจนกระทั่งอายุครบ 20 ปี⁵³

ความจุของเรือนจำ⁵⁴

สามารถแบ่งออกได้ 3 ระดับ คือ

- 1) เรือนจำขนาดใหญ่ มีผู้ต้องขังประมาณ 1,000 – 2,500 คน
- 2) เรือนจำขนาดกลาง มีผู้ต้องขังประมาณ 600 – 800 คน
- 3) เรือนจำขนาดเล็ก มีผู้ต้องขังได้ไม่เกิน 300 คน

3.2.3 การจัดการศึกษาและฝึกอบรมผู้ต้องขัง

ในประเทศญี่ปุ่นการศึกษาของผู้ต้องขังมีระบบการศึกษาทั้งในและนอกเรือนจำ ผู้ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจะถูกบังคับให้เรียน โดยจะได้รับการรับรองผลการศึกษาไม่ว่าในระดับพื้นฐาน ระดับสูงในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ผู้สอนจะเป็นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำ กรณีในการศึกษาภายนอกเรือนจำ มีหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อบริการและสร้างสรรค์สังคม ตลอดทั้งในการศึกษาดูงานในโรงงานต่าง ๆ เป็นต้น

⁵² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 5.

⁵³ ธานี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 166.

⁵⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 6.

นอกจากนั้นยังมีการจัดกลุ่มอบรมพิเศษการอบรมเข้มในเรื่องต่าง ๆ มีการจัดให้มีระบบการเรียนรู้จาก Audio-Visual Education การจัดกลุ่มถกเถียงกันหรือแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือ การแสดง จิตบำบัด การทำบันทึกประจำวัน การให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตซึ่งมีการจัดกันอย่างกว้างขวาง ผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชน จะต้องถูกจำแนกโดยการใช้การศึกษาและเพศเป็นเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่ทำผิดกฎหมาย⁵⁵

การศึกษาในเรือนจำ

การให้การศึกษาในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์ที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยจัดครูผู้สอนที่เป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอกเข้าร่วมให้บริการการศึกษาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเริ่มตั้งแต่แรกจับตัวผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำประมาณ 5 – 55 วัน จะมีการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบต่างๆ การปฏิบัติตามระเบียบ การใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้คลายความกังวลใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้ นอกจากนั้นก่อนที่จะมีการปล่อยพ้นโทษตามคำพิพากษาประมาณ 1 สัปดาห์ หรือก่อนปล่อยตัวพักการลงโทษประมาณ 2 สัปดาห์ จะมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การใช้บริการจากสำนักงานคุมประพฤติและสวัสดิการต่างๆ ในชุมชน สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกมาเป็นเวลานานก็จะขยายการเตรียมการก่อนปล่อยเป็นเวลา 1 เดือน ระหว่างนั้นผู้ต้องขังจะพักในห้องรวมที่จัดไว้โดยเฉพาะที่ผ่อนคลายกว่าปกติ ไม่มีการใส่กุญแจหรือกรงเหล็ก อีกทั้งเจ้าหน้าที่จะพาผู้ต้องขังไปเยี่ยมชมแนะนำให้รู้จักสำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานจัดหางาน และสถานที่สำคัญในชุมชน เป็นต้น⁵⁶

การอบรมด้านวิชาการ

ผู้ต้องขังที่ด้อยการศึกษาและยังไม่ผ่านการศึกษาคะบังคับ จะได้รับการศึกษาอบรมการใช้ภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ หลักสูตรต่าง ๆ ที่ควรรู้ ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มีการเรียนการสอนอยู่ในเรือนจำประเทศญี่ปุ่น การสอบเพื่อเลื่อนระดับการศึกษาให้สูงขึ้น และการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล (เรียนทางไปรษณีย์) สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องการศึกษาและเลื่อนระดับทั้งในระดับมัธยมปลาย หรือวิทยาลัยหรือระดับปริญญาตรี และหลักสูตรอื่น ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอกเป็นผู้ฝึกสอนให้ นอกจากนั้น ยังมีการจัดหลักสูตรพิเศษเพื่อให้บริการสังคม

⁵⁵ ธาณี วรภัทร์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 5, น. 121.

⁵⁶ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 44, น. 15.

เช่น การทำความสะอาดสวนสาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน การไปเยี่ยมชมโรงงาน และการไปสอบแข่งขันภายนอกเรือนจำ เพื่อขอรับใบอนุญาตต่าง ๆ

ขณะเดียวกันเรือนจำหลายแห่งได้จัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้ต้องขังยาเสพติด ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวกับจราจร ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง โดยจัดการศึกษาเป็นพิเศษให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น การใช้วิธีการฝึกอบรมโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ การบรรยายในชั้นเรียน การสัมมนากลุ่ม การให้คำปรึกษาแนะนำ การใช้บทบาทสมมุติในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิต เป็นต้น⁵⁷

หลักสูตรการศึกษาทางไกลเรียนทางไปรษณีย์

ทั้งในเรือนจำและทัณฑสถานวัยหนุ่มในประเทศญี่ปุ่น ได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกลหลายหลักสูตรให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาแล้วเรียนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการทำงาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้หรือผู้ต้องขังจะออกค่าใช้จ่ายเองก็ได้⁵⁸

การอบรมธรรมศึกษา

ตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ได้ห้ามไม่ให้รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้น เรือนจำต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นจะมีนุศานาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำเท่านั้น ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมแนะแนว ฟันฟูศีลธรรมแก่ผู้ต้องขังตามความเชื่อในศาสนาของตน เพื่อช่วยขัดเกลาและพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง⁵⁹

การฝึกอบรมวิชาชีพ (Vocational Training)

การฝึกวิชาชีพเป็นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำที่สำคัญ โดยได้เริ่มการดำเนินการอย่างจริงจังมาตั้งแต่ ปีพ.ศ.2499 ซึ่งการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังนอกจากจะทำให้ผู้ต้องขังได้มีทักษะ ความรู้ในวิชาชีพแล้ว ผู้ต้องขังยังจะได้ใบประกาศนียบัตรหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ

การฝึกวิชาชีพ ในเรือนจำมีอยู่ 3 แบบ กล่าวคือ

1) การฝึกวิชาชีพแบบเร่งรัด (Intensive Vocational Training)

เรือนจำที่จัดให้มีการฝึกแบบเร่งรัดแก่ผู้ต้องขังเหล่านี้มีชื่อเรียกว่า สถาบันฝึกวิชาชีพทั่วไป (General Vocational Training Institute) ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจาก

⁵⁷ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว* เชนเจอร์ที่ 44, น. 15-16.

⁵⁸ *เพ็งฮ้าง*, น. 16.

⁵⁹ *เพ็งฮ้าง*, น. 16.

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ซึ่งผู้ต้องขังที่สำเร็จหลักสูตรฝึกวิชาชีพในเรือนจำดังกล่าวจะได้รับประกาศนียบัตรจากอธิบดีกรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงแรงงาน ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นมีเรือนจำฝึกวิชาชีพแบบเร่งรัด อยู่ 7 แห่งด้วยกัน ได้แก่ ทัณฑสถานวัยหนุ่มคาวาโกเอะ (Kawagoe Juvenile Prison) เรือนจำฟูคูอิ (Fukui Prison) ทัณฑสถานวัยหนุ่มนารา (Nara Juvenile Prison) เรือนจำยามากูชิ (Yamaguchi Prison) ทัณฑสถานวัยหนุ่มซากา (Saga Juvenile Prison) เรือนจำยามากาตา (Yamagata Prison) และทัณฑสถานวัยหนุ่มฮาโกดาเตะ (Hakodate Juvenile Prison)

2) การฝึกวิชาชีพแบบพิเศษ (Special Vocational Training)

มีการจัดฝึกวิชาชีพในเรือนจำที่มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ จำนวน 31 แห่ง โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพจะมีการคัดเลือกจากผู้ต้องขังในแต่ละเรือนจำในส่วนภูมิภาค ซึ่งจะเรียกเรือนจำเหล่านี้ว่า สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ (Concentrated Vocational Training Institute)

3) การจัดฝึกวิชาชีพภายใต้ความอุปถัมภ์จากรัฐ หรือจากงบประมาณภาครัฐ

มีเรือนจำอีก 34 แห่ง ที่ดำเนินการคัดเลือกผู้ต้องขังจากเรือนจำต่าง ๆ ให้เข้ารับการฝึกวิชาชีพเป็นครั้งคราว⁶⁰

3.3 สาธารณรัฐสิงคโปร์

ในทางประวัติศาสตร์ สิงคโปร์ เป็นดินแดนที่ชาวจีนจะเรียกกันว่า “เทมาเส็ก” (Temasek) ส่วนคำว่า “สิงคโปร์” หรือ “สิงหปุระ” เป็นชื่อที่เรียกกันในศตวรรษที่ 14 จนในปี พ.ศ. 2369 สิงคโปร์ได้กลายเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ จนถึงปี พ.ศ. 2505 ประเทศอังกฤษก็ได้ให้สิทธิในการปกครองตนเองกับสิงคโปร์ แต่สิงคโปร์ก็ได้รวมเข้ากับสหพันธรัฐมาเลเซียในปีถัดมา แต่เกิดปัญหาความขัดแย้งเรื่องเชื้อชาติ จึงได้แยกออกจากมาเลเซียและเป็นประเทศเอกราชจนถึงปัจจุบัน

มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ (ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีสภาเดียว) โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร⁶¹

ประเทศสิงคโปร์ใช้ระบบกฎหมายแบบอังกฤษ คือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยในกฎหมายอาญาของสิงคโปร์ ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด

⁶⁰ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อั่งแล้ว เชิงอรรถที่ 44*, น. 14.

⁶¹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, 2548), น. 84.

5 สถานหลัก⁶² ด้วยกัน กล่าวคือ ประหารชีวิต จำคุก ริบทรัพย์สิน ปรับ และเงื่อนไข แต่ก็ยังจำแนกบทลงโทษทางอาญาที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจอย่างมาก ได้ดังต่อไปนี้

บทลงโทษทางอาญา⁶³

1) โทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ (ยกเว้นผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่ถึงสิบแปดปี ณ วันที่มีการกระทำความผิด และสตรีมีครรภ์)

2) จำคุกตลอดชีวิต

3) จำคุกชั่วระยะเวลาหนึ่ง

4) ฆેียน (เฉพาะชายที่มีสุขภาพแข็งแรงและอายุไม่เกินห้าสิบปีเท่านั้น) สำหรับการกระทำความผิดรุนแรงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 227-233 บัญญัติไว้ ได้แก่ ฆิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และฆ่า ช่มชู้ เสดยาเสพติด ทำลายทรัพย์สิน ก่อการจลาจล เป็นต้น

5) ค่าปรับ สิงคโปร์ใช้โทษปรับเป็นเครื่องมือสำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย และค่าปรับก็อยู่ในเกณฑ์สูงมาก เช่น ค่าปรับกรณีกินอาหารหรือดื่มน้ำในที่สาธารณะ/ยื่นล้ำเส้นเหลืองที่ชานชาลารถไฟฟ้า 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ (12,000 บาท) ค่าปรับกรณีทิ้งขยะในที่ห้ามทิ้ง/ขว้างน้ำลายในที่สาธารณะ/สูบบุหรี่ในที่สาธารณะหรือที่ห้ามสูบ หรือแม้แต่นำหมากรังเข้ามาในประเทศ 1,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (24,000 บาท) และค่าปรับกรณีเดินลงไปใต้อาคารไฟฟ้า 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (120,000 บาท) เป็นต้น

6) ยึดทรัพย์ที่ใช้ในการกระทำความผิด

7) เพิ่มโทษกรณีกระทำความผิดซ้ำ

8) กรรมการผู้จัดการ/ผู้ดำรงการ มีความรับผิดชอบกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด
บทลงโทษที่มีโทษทางอาญา⁶⁴

1) พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการ หรือเอกสารอื่น เช่น ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เป็นต้น

2) การจำกัดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ เช่น จำกัดเวลาการประกอบกิจการ หรือจำกัดประเภทสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

3) คำสั่งให้ปฏิบัติเสียให้ถูกต้อง

⁶² THE STATUTES OF THE REPUBLIC OF SINGAPORE PENAL CODE 2008 section 53.

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “กระบวนการร่างกฎหมายและการให้บริการข้อมูลทางกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์,” วารสารจตุลนิติ, เล่ม 7, ปีที่ 5, (กันยายน-ตุลาคม 2553), น. 59.

⁶⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 63, น. 60.

4) มาตรการที่มีผลต่อรายได้ของผู้กระทำความผิด

5) การเตือน

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยประเภทและอัตราโทษ จะพิจารณาจากความร้ายแรงหรือผลของการกระทำนั้น ๆ เพื่อที่ว่ามาตรการลงโทษทางอาญาจำเป็นหรือเหมาะสมกับการกระทำความผิดหรือไม่ และมาตรการลงโทษควรจะเป็นแบบใดเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของการกระทำความผิด อย่างไรก็ตามโทษดังกล่าวก็มีความยืดหยุ่นพอสมควร แม้กฎหมายสิงคโปร์มีบทลงโทษที่หนัก แต่บทลงโทษลักษณะดังกล่าว ทำให้ประเทศสิงคโปร์ได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีระเบียบวินัยและมีความปลอดภัยสูงมาก

3.3.1 การบังคับโทษจำคุก

การบังคับโทษจำคุกของประเทศสิงคโปร์ จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญตราฉบับที่แห่งสิงคโปร์ ปีค.ศ.1993 (Singapore Prison Act 1993) ภายใต้การกำกับดูแลของกรมราชทัณฑ์ที่เรียกว่า Singapore Prison Service (SPS) เป็นหน่วยงานระดับกรมภายใต้กระทรวงมหาดไทย (Ministry of Home Affairs) ของประเทศสิงคโปร์ มีหน้าที่พื้นฐานในการคุมขังผู้กระทำความผิด รวมถึงการช่วยเหลือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจหาและป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดโปรแกรมการให้ความรู้ เพื่อป้องปรามการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) ได้ปรับบทบาทและหน้าที่ของกรมมาสู่การให้ความสำคัญกับการบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation) ผู้ต้องขังทั้งอดีตและปัจจุบัน เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเป็นสำคัญ⁶⁵ การปรับบทบาทของ SPS นี้ นอกจากนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ภายในองค์กร รวมถึงภาพลักษณ์ จนนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินการของเรือนจำที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย (The Ministry of Home Affairs) และยังมีหน่วยงานระดับกรมอีก 6 กรม อยู่ในความรับผิดชอบ คือ กรมตำรวจ (The Singapore Police Force – SPE) สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (The Central Narcotics Bureau – CNB) กรมรักษาดินแดน (The Singapore Civil Defence Force – SCDF) สำนักงานทะเบียนแห่งชาติ (The National Registration Department – NRD) และกรมตรวจคนเข้า

⁶⁵ ศันยชัย บุญสุขขวัญ, “ระบบราชทัณฑ์สิงคโปร์ (บทความในโครงการพัฒนานักบริหารเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ รุ่นที่ 7) สถาบันเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.thaiembassy.sg>.

เมือง (The Immigration Department – ID) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจอีก 2 แห่ง คือ องค์การความมั่นคงทางการค้าและอุตสาหกรรม หรือ CISCO (The Commercial and Industrial security Cooperation) และองค์การแก้ไขและฟื้นฟูร่วมของสิงคโปร์ หรือ SCORE (The Singapore Cooperation of Rehabilitative Enterprises)⁶⁶

กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) จะทำงานร่วมกับหน่วยงานที่ให้การดูแลอื่น ๆ ในชุมชน โปรแกรมการฝึกอบรมในระหว่างที่ถูกจำคุกเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยโอกาสในการพัฒนาฝีมือและทักษะที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีพภายหลังการปล่อยตัว ทั้งนี้ ผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการความเครียดและการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในเรือนจำ (Core Skill Programmes) ในขณะที่การฝึกอบรมอื่น ๆ จะได้รับการแบ่งแยกตามความเหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังบางกลุ่ม เช่น การให้การศึกษาและฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นในการทำงานสำหรับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี (Education/Work and Vocational Training) ในกรณีของผู้ต้องขังยาเสพติด ก็จะได้รับ การรักษาเยียวยาแบบเฉพาะภายใต้โปรแกรม Specialised Treatment นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิตใหม่หลังจากการปล่อยตัวยังมีโปรแกรม Family-Focused เพื่อสร้างสายใยรักในครอบครัว ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกผูกพันและมีความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกภายในครอบครัว หรือแม้แต่โปรแกรมทางศาสนา (Religious Programme) เพื่อให้ผู้ต้องขังรู้สึกมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ และก่อนที่จะถูกปล่อยตัว ผู้ต้องขังทุกคนต้องผ่านโปรแกรม Community Reintegration เพื่อที่จะช่วยให้มีทักษะที่เพียงพอ มีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และเตรียมพร้อมที่จะใช้ชีวิตภายนอกเรือนจำได้อีกครั้ง⁶⁷

กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) ได้มีการปฏิรูปโดยการดำเนินการให้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและองค์กรเอกชนจึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมอาชีพและให้โอกาสผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวคืนสู่สังคม เช่น องค์การแก้ไขและฟื้นฟูร่วมของสิงคโปร์ (The Singapore Corporation of Offender Rehabilitative Enterprises - SCORE) องค์กรนี้ถือเป็นการจัดตั้งของรัฐบาล โดยอาศัยอำนาจการดำเนินการตามรัฐบัญญัติองค์การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังแห่งประเทศสิงคโปร์ ค.ศ.1975 (Singapore

⁶⁶ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 44, น. 57.

⁶⁷ ภัทร พิระพันธุ์ หินเมืองเก่า และ อรกัญญา เตชะไพฑูริย์, “กระบวนการยุติธรรมของสิงคโปร์(บทความในโครงการพัฒนานักบริหารเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ รุ่นที่ 5) สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.thaiembassy.sg>

Corporation of Offender Rehabilitative Enterprises Act 1975) มาตรา 15⁶⁸ เพื่อให้ช่วยเหลือผู้ต้องขังในด้านการฝึกอาชีพและการเพิ่มขีดความสามารถในทักษะด้านต่าง ๆ อันนำไปสู่โอกาสในการประกอบอาชีพที่ง่ายขึ้นภายหลังการปล่อยตัว ต่อมา SCORE และ SPS ได้ก่อตั้ง The Community Action for the Rehabilitation of Ex-offenders (CARE) เพื่อพัฒนาและแก้ไขพฤติกรรมนิสัยให้แก่อดีตผู้ต้องขัง โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการให้สงเคราะห์ช่วยเหลือของหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างกัน สร้างความตระหนักและความเข้าใจในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูให้กับสาธารณชนและลดความซ้ำซ้อนของการทำงานระหว่างสมาชิกของแต่ละองค์กร ซึ่งมีองค์กรเครือข่ายประกอบด้วย⁶⁹

- 1) กระทรวงมหาดไทย (The Ministry of Home Affairs)
- 2) องค์กรแก้ไขและฟื้นฟูร่วมของสิงคโปร์ (Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises – SCORE)
- 3) กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (Singapore Prison Service – SPS)
- 4) บริษัทการบริการอุตสาหกรรมและการร่วมมือทางสังคม (Industrial and Service Co-operation Society Ltd. – ISCOS)
- 5) สมาคมการดูแลหลังการปล่อยแห่งสิงคโปร์ (Singapore After-Care Association–SACA)
- 6) สมาคมต่อต้านยาเสพติดแห่งสิงคโปร์ (Singapore Anti-Narcotics Association–SANA)
- 7) สภาการบริการสังคมแห่งชาติ (National Council of Social Service – NCSS)
- 8) องค์กรอาสาสมัครและสังคมสงเคราะห์

สำหรับแนวทางการดำเนินงานของ CARE ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง จะเน้นที่การพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความมีประสิทธิภาพของโปรแกรมการแก้ไขที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังเฉพาะราย สำหรับการจัดบริการด้านการแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย การให้บริการด้านการศึกษาแก่ผู้ต้องขัง การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง เช่น วิชาการจัดสวน การสอนดนตรี การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง และการทำเว็บไซต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดให้บริการด้านจิตวิทยาแก่ผู้ต้องขัง

⁶⁸ แก้ไขปรับปรุง ปีค.ศ. 1985.

⁶⁹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เจริญรอดที่ 61*, น. 121.

ด้วยการให้คำปรึกษาโดยเจ้าหน้าที่ของเรือนจำและอาสาสมัครจากองค์กรอาสาสมัครต่างๆ มีการพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักคำสอนของศาสนา ซึ่งทางเรือนจำจะให้อิสระแก่ผู้ต้องขังในการนับถือศาสนา และจะเชิญอาสาสมัครจากศาสนาต่างๆ ที่ผู้ต้องขังนับถือเข้ามาเผยแผ่ศาสนาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ⁷⁰ เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่อยู่ในระหว่างต้องคุมขังจนไปถึงการถูกปล่อยตัว CARE จึงได้ริเริ่มโครงการริบบิ้นสีเหลือง (The Yellow Ribbon Project – YRP) ซึ่งถือเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการสร้างโอกาสกับผู้ต้องขังหลังจากการปล่อยตัวคืนสู่สังคม

โครงการริบบิ้นสีเหลือง (The Yellow Ribbon Project – YRP) มีขึ้นเพื่อให้สังคมหรือชุมชนได้เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าสู่สังคมใหม่ได้อีกครั้ง ในรูปแบบให้สังคมเป็นอาสาสมัครในการเปิดโอกาสให้งานกับอดีตผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำไปให้ได้มีงานทำ และสังคมยอมรับในความสามารถและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ต้องขัง ภายใต้นโยบายที่ว่า “โครงการริบบิ้นสีเหลืองมุ่งพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการเปลี่ยนแปลงชีวิตและสร้างขวัญกำลังใจเพื่อการกลับคืนสู่สังคม โดยร่วมดำเนินการกับชุมชนต่อผู้กระทำความผิดและรวมไปถึงครอบครัวของผู้กระทำความผิดด้วย”⁷¹

ในแต่ละปีมีจำนวนผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัว ประมาณ 12,000 คน ซึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้ถูกปล่อยตัวออกมาจากหลายเรือนจำ โดยโครงการ Yellow Ribbon ได้ประสานให้ศูนย์พัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและดูแลอดีตผู้ต้องขัง ซึ่งโครงการฯ ได้มีความพยายามที่จะมีการวางแผนในระยะยาวในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ถึงแม้ว่าผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวไปยาวนานแค่ไหน โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งถือว่าได้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทางสังคมจากอดีตผู้ต้องขัง ที่ต้องการเปลี่ยนตัวเองและครอบครัว และรู้สึกว่าการอดีตผู้ต้องขังต้องการจะเริ่มต้นใหม่จริงๆ

โครงการ Yellow Ribbon ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลงในยุค 70 ที่มีชื่อว่า “Tie a Yellow Ribbon Round The Ole Oak Tree” ซึ่งบอกถึงเหตุการณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความหวาดกลัวของอดีตผู้ต้องขัง ที่มีความหวังว่าภรรยาจะให้โอกาสในการกระทำความผิดของเขา

⁷⁰ กรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม, “สรุปการเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติจากโครงการจัดทำสารานุกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558, จาก www.correct.go.th.

⁷¹ The Yellow Ribbon Project (YRP) seeks to engage the community in giving ex-offenders a second chance at life and to inspire a ripple effect of concerted community action to support ex-offenders and their families.

และได้มีโอกาสกลับบ้าน จนในที่สุดภรรยาของเขาก็ให้อภัยโดยนำริบบิ้นสีเหลือง ไปผูกรอบๆ ต้นไฉ้ ซึ่งหมายถึงการแสดงการให้อภัยและนำมาเป็นแรงบันดาลใจในโครงการฯ⁷²

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมภายใต้โครงการ Yellow Ribbon ที่หน่วยงานในการดูแลหลังการปล่อยผู้ต้องขังให้การสนับสนุน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น

1) กิจกรรม Wear – A – Yellow – Ribbon ที่มีการสนับสนุนจากองค์กรทางศาสนา โรงเรียนหลายแห่ง และบริษัทต่าง ๆ มีการฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับความหวังและความต้องการภายหลังการพ้นโทษ

2) กิจกรรมการเดิน Tie – Yellow Ribbon

3) กิจกรรมงานออกกร้าน Yellow Ribbon ซึ่งบุคคลภายนอกจะได้รับโอกาสเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ หรือเข้ามาเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งโครงการนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมกว่า 9,000 คน ที่เข้าร่วมออกกร้าน ซึ่งงานออกกร้านเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อม โยงผู้ต้องขังกับบุคคลภายนอก⁷³

3.3.2 การจำแนกผู้ต้องขังและระบบเรือนจำ

การจำแนกผู้ต้องขัง

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประสบความสำเร็จทั้งในด้านการควบคุม การศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพ และการกำหนดหลักเกณฑ์ทางทัศนคติทั่วไป

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลด้วยการวิเคราะห์ประวัติและปัญหาทั่วไปของผู้ต้องขัง (Diagnosis) การวางแผนปฏิบัติ (Treatment Planning) และการกำหนดกิจกรรมปฏิบัติ (Treatment Activities) ให้สอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของผู้ต้องขังรายบุคคล นับแต่วาระแรกที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ การส่งเข้าทำงานและฝึกอบรมวิชาชีพจนกระทั่งถึงวันปล่อยพ้นโทษ การพิจารณาจะดำเนินการโดยคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Classification Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำ เป็นประธานคณะกรรมการ ร่วมด้วยกรรมการจากคณะเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมวิชาชีพ ผู้ชำนาญการในวิชาชีพ (The Professional Staff) ต่าง ๆ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา

⁷² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10*, น. 370.

⁷³ *เพ็ญอ้าง*, น. 371.

จิตแพทย์ แพทย์ พนักงานคุมประพฤติ อนุศาสนาจารย์ เจ้าหน้าที่ฝึกวิชาชีพ รวมตลอดถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมหรือรองผู้บัญชาการเรือนจำ⁷⁴

ระบบการจำแนกจะจัดผู้ต้องขังออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) ประเภทที่คาดว่าจะไม่กระทำความผิดซ้ำ
- 2) ประเภทที่คาดว่าจะไม่กระทำความผิดซ้ำ หากได้รับการพัฒนาแก้ไข
- 3) ประเภทที่มีแนวโน้มว่าจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ
- 4) ประเภทที่มีโทษจำคุกน้อย ไม่จำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนาแก้ไข

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาแก้ไขพฤติกรรมนิสัยจะเน้นไปที่ผู้ต้องขังประเภทที่ 2 เป็นสำคัญ

วิธีการและขั้นตอนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของสิงคโปร์

สิงคโปร์มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีความโดดเด่นมากในประเทศอาเซียน ซึ่งทำให้มีผลได้ว่า ระบบราชทัณฑ์ของสิงคโปร์ เป็นระบบที่มีการบริหารงานราชทัณฑ์ที่อยู่ในลำดับต้นๆ ของโลก ซึ่งวิธีการจำแนกผู้ต้องขังและขั้นตอนการจำแนกของสิงคโปร์ มีดังนี้

1) ดำเนินการศึกษา ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประวัติผู้ต้องขังรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงประวัติทางสังคม สภาพร่างกายและจิตใจ แนวความเชื่อทางศาสนา ความถนัดในอาชีพ ความสนใจทางด้านสันตนาการ โดยใช้ศูนย์แรกรับผู้ต้องขัง (Diagnostic or Reception Centre) เป็นสถานที่สังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังอย่างใกล้ชิด ในช่วงระหว่าง 4-8 สัปดาห์

2) นำข้อมูลต่างๆ จากข้อ 1) ของผู้ต้องขัง ให้กรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพิจารณา

3) ดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำ (Re-Classification of Prisoners) จะทำกันปีละครั้ง หรือแล้วแต่ความจำเป็นแห่งการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของผู้ต้องขัง เช่น ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมต่อว่าจะหลบหนี ฯลฯ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำไม่จำเป็นที่ผู้ต้องขังจะต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเช่นเดียวกับครั้งแรก

4) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง นอกจากเพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังเป็นไปอย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขัง เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชาแล้วรายงานจากการจำแนกฯ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาพักการลงโทษอีกด้วย

⁷⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 44, น. 68.

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศสิงคโปร์ดำเนินการโดยศูนย์แรกรับ (Diagnostic or Reception Centre) คือ จัดส่งตัวผู้ต้องขังที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษไปควบคุมตัว และรับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ณ ศูนย์ดังกล่าวโดยตรง โดยใช้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการในสาขาอาชีพ ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ แพทย์ พนักงานคุมประพฤติ อนุศาสตราจารย์ เจ้าหน้าที่ฝึกวิชาชีพ หรือผู้ชำนาญการในสาขาฝึกวิชาชีพ ร่วมทำการศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดแผนการปฏิบัติประกอบการพิจารณาในการส่งตัวผู้ต้องขังไปควบคุมยังเรือนจำ และทัณฑสถานต่าง ๆ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังนี้ สาเหตุและมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ความถนัด ความสามารถหรือความสนใจใฝ่ใจการประกอบวิชาชีพ หากเป็นผู้ต้องขังที่มีอัตรากำหนดโทษสูงก็จะถูกส่งตัวไปควบคุมยังเรือนจำที่มีระดับความมั่นคงสูง เพื่อลดความเสี่ยงในการหลบหนี หรือสนใจฝึกวิชาชีพใดโดยเฉพาะ เพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ภายหลังจากพ้นโทษแล้ว หรือเป็นผู้ต้องขังในคดีเสพยาเสพติดก็ต้องถูกนำไปบำบัดรักษา

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในระบบนี้ เป็นการสิ้นเปลืองอย่างมาก และไม่อาจทำการศึกษาวิเคราะห์ผู้ต้องขังที่มีจำนวนมากได้อย่างทั่วถึง การจำแนกวิธีดังกล่าวมักจะไม่ประสบความสำเร็จในราชทัณฑ์แถบอาเซียน แต่สำหรับสิงคโปร์นับว่าได้ผลอย่างมาก เนื่องจากมีจำนวนผู้ต้องขังน้อย มีเรือนจำหลายแห่ง และมีพื้นที่ประเทศน้อย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการในสาขาอาชีพต่าง ๆ จึงสามารถดำเนินการได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะด้านจิตแพทย์ ประเทศสิงคโปร์จะให้ความสำคัญทางด้านสภาวะจิตใจของผู้ต้องขังมาก เมื่อมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว จะมีการติดตามผลและประเมินผลกันอย่างจริงจัง และประสบความสำเร็จสูง เนื่องจากกิจการราชทัณฑ์สิงคโปร์มีหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เฉพาะด้าน อาทิ การศึกษา การสาธารณสุข การฝึกวิชาชีพ เข้ามามีส่วนช่วยในการดำเนินงาน ในรูปแบบรัฐวิสาหกิจ ซึ่งระบบนี้จะไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ ทำให้จำนวนบุคลากรมีเพียงพอและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง และสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ต้องขังทุกคนเมื่อผ่านกระบวนการจำแนกดังกล่าวแล้ว จะมีหน่วยงานที่มีความพร้อมดำเนินการ คอยดูแลประสานงาน โอกาสที่ผู้ต้องขังเหล่านี้จะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกจึงน้อยมาก เพราะเมื่อมีความเป็นอยู่ที่ดี สังคมยอมรับ ผู้ต้องขังเหล่านี้ย่อมเกิดความเชื่อมั่นและ

ตอบแทนสังคมด้วยความสำนึกที่ดีต่อไป จึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมาก⁷⁵

การแบ่งประเภทเรือนจำ

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) มีเรือนจำอยู่ทั้งหมด 16 แห่ง แบ่งเป็นเรือนจำชาย 15 แห่ง และเรือนจำหญิง 1 แห่ง แบ่งเป็นประเภท โดยยึดถือความมั่นคงในการควบคุมตัวผู้ต้องขัง 3 ระดับ ดังนี้⁷⁶

1) เรือนจำและทัณฑสถานระดับความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) มีเรือนจำและทัณฑสถานในประเภทนี้ 4 แห่ง ได้แก่

1.1) เรือนจำแรกรับควีนส์ทาวน์ (Queentown Remand Prison) เป็นศูนย์แรกรับผู้ต้องขังเข้าใหม่และจัดแยกผู้ต้องขังตามประเภทความผิด

1.2) เรือนจำชายังฮี (Changi Prison) เป็นเรือนจำที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีและผู้ต้องขังเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษสูง รวมไปถึงผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต

1.3) เรือนจำหญิงและทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงชายังฮี (Changi Women's Prison and Drug Rehabilitation Centre) เป็นศูนย์แรกรับผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดทั้งคดีอาญาและกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด

1.4) เรือนจำตานาห์เมราห์ (Tanah Merah Prison) เป็นเรือนจำที่สร้างใหม่ในรูปแบบเรือนจำในประเทศยุโรป มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยในการควบคุมและรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ ควบคุมผู้ต้องขังคดีเด็ดขาดและให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการแก้ไขอบรมทั้งสายสามัญและสายอาชีพ อีกทั้งมีรูปแบบเป็นเรือนจำโรงเรียน

2) เรือนจำและทัณฑสถานระดับความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) เรือนจำและทัณฑสถานในประเภทนี้มีอยู่ 5 แห่ง ได้แก่

2.1) เรือนจำมูนครเสนท์ (Moon Crescent Prison) เป็นเรือนจำคุมขังผู้ต้องขังที่ต้องโทษระยะสั้น

2.2) เรือนจำแทมไพน์ (Tempies Prison) เป็นเรือนจำที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมในระยะสั้นๆ

⁷⁵ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 68-69.

⁷⁶ *เพ็งฮ่าง*, น. 61-63.

2.3) ศูนย์อบรมแก้ไขปัดอก (Bedok Reformative Centre) เป็นเรือนจำที่มีการดำเนินการให้การอบรมแก้ไขแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม (อายุไม่เกิน 21 ปี) ที่เหลือโทษน้อย

2.4) ศูนย์คาคิบุกิต (Kaki Bukit Centre) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่อบรมแก้ไขผู้ต้องโทษระยะสั้น และผู้ติดยาเสพติดที่กระทำผิดเป็นครั้งแรก

2.5) เรือนจำและทัณฑสถานบำบัดพิเศษอะบิงตัน (Abingdon Prison and Drug Rehabilitation Centre) เป็นเรือนจำที่มีหน้าที่ให้การอบรมแก้ไขแก่ผู้ต้องขังที่ ต้องโทษระยะสั้นและ ผู้ติดยาเสพติดที่ ต้องโทษครั้งแรก (มีประวัติเสพยาเสพติด)

3) เรือนจำและทัณฑสถานระดับความมั่นคงต่ำ (Minimum Security Prison) เรือนจำ และทัณฑสถานในประเภทนี้มี 7 แห่ง ได้แก่

3.1) ศูนย์เตรียมการปลดปล่อยอะบิงตัน (Abingdon Work Release Camp) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังที่ออกไปทำงานภายนอกก่อนการปลดปล่อย

3.2) ศูนย์เตรียมการปลดปล่อยซีลีต้า (Seletar Work Release Camp) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังที่ออกไปทำงานภายนอกก่อนการปลดปล่อย

3.3) ศูนย์เตรียมการปลดปล่อยลอร์ด ลีส (Lloyd Leas Work Release Camp) เป็น ทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ติดยาเสพติดที่ออกไปทำงานภายนอกก่อนการปลดปล่อย

3.4) ทัณฑสถานบำบัดพิเศษคาลซา เครสเซนต์ (Khalsa Crescent Drug Rehabilitation Centre) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมและให้การบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้ติดยาเสพติดที่ กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2

3.5) ทัณฑสถานบำบัดพิเศษซีลาแรง ปาร์ค (Selarang park Drug Rehabilitation Centre) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมและให้การบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิด เป็นครั้งที่ 3

3.6) ทัณฑสถานบำบัดพิเศษแซมบาวัง (Sembawang Drug Rehabilitation Centre) เป็นทัณฑสถานที่เป็นศูนย์กลางแรกรับตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดผู้ชาย และคุมขังผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 4

3.7) ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจาลานอะวัน (Jalan Awan Drug Rehabilitation Centre) เป็นทัณฑสถานที่มีหน้าที่ควบคุมและให้การบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิด เป็นครั้งที่ 5 ขึ้นไป

บางเรือนจำ เป็นที่ใช้ควบคุมเพื่อใช้เป็นศูนย์บำบัดฟื้นฟูยาเสพติด (Drug Rehabilitation Centres – DRCs) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการรักษาเป็นอย่างแรก และอย่างที่สองเพื่อคุมขังผู้กระทำผิดคดียาเสพติด ในวันที่ 31 ธันวาคม ปีค.ศ.2011 ในเรือนจำมีประชากรที่ต้องคุมขังอยู่ทั้งหมด 11,308 ราย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้กระทำผิดยาเสพติดและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในปีค.ศ.2011 ผู้ต้องขังในเรือนจำอื่น 1,376 ราย และ ผู้ต้องขังในศูนย์บำบัดฟื้นฟูยาเสพติด (DRC) 431 ราย ได้ถูกส่งไปใช้โปรแกรมทางด้านการช่วยเหลือโดนสังคมซึ่งจะมีการนำผู้ต้องขังไปทำงานนอกเรือนจำบริเวณที่ผู้ต้องขังมีที่อยู่อาศัย ในระบบแบบบ้านกึ่งวิถี หรือ การทำงานแบบเรือนจำเปิด ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งโปรแกรมนี้จะอยู่ในการให้โอกาสสำหรับผู้ต้องขังที่เหมาะสมเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป⁷⁷

ระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ (SPS) ถูกพัฒนาในปีค.ศ. 2000 ที่พยายามจะดำเนินการเป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนผู้กระทำผิด โดยวางโครงสร้างและวิธีการครอบคลุมเพื่อพยายามแก้ไขฟื้นฟูและสร้างความเชื่อถือให้มีประสิทธิภาพตามทรัพยากรที่ได้จัดสรรอย่างมีจำกัด โดยโปรแกรมที่จะจัดสรรนี้ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงและความต้องการของผู้ต้องขัง ในแนวทางการทำงาน ว่า⁷⁸

1) ผู้กระทำผิดที่มีความเสี่ยงในการกลับคืนสู่สังคมส่วนมากจะมีครอบครัวและสังคม โปรแกรมจึงมีเป้าหมายที่จะเพิ่มการปรับปรุงพฤติกรรม ทักษะ และทักษะ

2) การเริ่มต้นในการแก้ไขฟื้นฟูจากระยะเวลาที่ผู้กระทำผิดเริ่มเข้าสู่ระบบเรือนจำและต่อเนื่องไปจนกระทั่งพ้นโทษ ปล่อยตัวออกจากเรือนจำ โดยเฉพาะโปรแกรมการดูแลภายหลังการปล่อย (Aftercare Programmes) และการดูแลจากอดีตผู้กระทำผิดอื่น

ในระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศสิงคโปร์จะมีเรือนจำที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยมีรูปแบบเป็นการให้การศึกษาและฝึกอบรม โดยเฉพาะที่เรียกว่า เรือนจำโรงเรียน (Prison School) ซึ่งเรือนจำโรงเรียนนี้เป็นนวัตกรรมที่สำคัญในกระบวนการปฏิรูปของนาย Chua Chin Kiat อธิบดีกรมราชทัณฑ์ในปี ค.ศ.1998 ถึง ปีค.ศ.2007 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นสถาบันการศึกษาให้กับผู้ต้องขังชาย โดยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาศูนย์กลางให้กับผู้ต้องขัง พร้อมด้วยหลักสูตรและกิจกรรมทางการศึกษาแบบเต็มรูปแบบ และมีการควบคุมและจัดการเรียนการสอน

⁷⁷ Goh Chin Mien, “The Singapore Correction System. Annual Report for 2012 and Resource Material Series No.90,” (August 2013), p. 172. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.unafei.or.jp>.

⁷⁸ Goh Chin Mien, *Supra note 77*, p. 173. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.unafei.or.jp>.

โดยครูอย่างแท้จริง ระบบการจัดการและความมั่นคงภายในเรือนจำโรงเรียน ช่วยให้ผู้ต้องขังรู้สึกปลอดภัยและส่งเสริมความสามารถในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ความพยายามนี้จึงสามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ซึ่งยากที่จะเกิดขึ้นเมื่อการศึกษาถูกจัดอยู่ในสถานที่คุมขังหรือเรือนจำทั่วไป ปัจจุบันเรือนจำโรงเรียนสามารถสร้างผู้ต้องขังที่มีผลการเรียนดีได้เป็นจำนวนมาก⁷⁹ ทั้งยังเป็นที่ยอมรับในทางสังคม

3.3.3 การจัดการศึกษาและฝึกอบรมผู้ต้องขัง

การจัดการศึกษา ถือเป็นแผนงานหนึ่งในการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง (Rehabilitation Programme) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยการให้การศึกษาและฝึกอบรมนั้น จะมีการจัดการให้การศึกษาในเรือนจำเฉพาะ ที่มีความโดดเด่นของสิงคโปร์ ก็คือ การเรียนการสอนในโรงเรียนคาถิบูกิต (Kaki Bukit Centre) โดยการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นเรือนจำโรงเรียน (Prison School) ซึ่งผู้ต้องขังที่มีคุณสมบัติที่จะถูกส่งตัวมาควบคุมในเรือนจำประเภทนี้ จะต้องผ่านการพิจารณาคุณสมบัติรายบุคคล ซึ่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสามารถออกคำสั่งโดยอาศัย ราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปีค.ศ.1933 มาตรา 44⁸⁰ เพื่อย้ายผู้ต้องขังดังกล่าวไปยังเรือนจำอื่นในสิงคโปร์ได้ ส่วนผู้ต้องขังที่มีอายุไม่เกิน 21 ปี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเหล่านี้ไปควบคุมตัวที่ศูนย์กักขังเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยอาศัยอำนาจตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ปีค.ศ.2010 มาตรา 305(5) เพื่อเปลี่ยนการจำคุกเป็นการฝึกอบรมแก้ไขพฤติกรรมได้ แต่ต้องได้รับโทษไม่ต่ำกว่า 3 ปี เพื่อที่จะส่งตัวผู้ต้องขังวัยหนุ่มไปควบคุมที่ศูนย์กักขังเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าว

เรือนจำโรงเรียนมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ ผู้ต้องขังที่มีความต้องการที่จะเรียนหนังสือไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องโทษคดีใดก็ตาม รวมทั้งผู้ต้องขังคดีอาเสพติดได้รับการศึกษาที่เรือนจำโรงเรียนคาถิบูกิต การจัดการเรียนการสอนจะทำงานร่วมกันระหว่างผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ และครู ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง ได้แก่

1) การให้ผู้ต้องขังเป็นติวเตอร์ (Inmate Tutor) ผู้ต้องขังที่มีความชำนาญจะเป็นครูสอนในชั้นเรียน เช่น สอนวิชาการบัญชี ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

⁷⁹ สันหยก บุญสาขวัญ, *อ้างแล้ว เจริญรทที่ 65*.

⁸⁰ แก้ไขเพิ่มเติม ปีค.ศ. 2000.

2) การให้ผู้ต้องขังเป็นผู้นำการดูงานในเรือนจำ (Inmate Tour Guide) โดยสนับสนุนผู้ต้องขังให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับคณะผู้ดูงานที่เข้ามาศึกษาและเยี่ยมชมภายในเรือนจำ⁸¹

นวัตกรรมใหม่ในการศึกษา ได้แก่

1) โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะในชีวิต (Life Skill Programme) เป็นโปรแกรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นคิดหาวิธีแก้ปัญหา เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2) โปรแกรมการบำบัดพิเศษ (Specialized Treatment Programme) เป็นโปรแกรมให้คำปรึกษาที่มีลักษณะพิเศษ โดยจะเลือกให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทคดี ให้คำปรึกษาโดยนักจิตวิทยา โดยเฉลี่ยแล้วผู้ต้องขังจะผ่าน โปรแกรมนี้จำนวน 12 ครั้ง โปรแกรมที่นำมาใช้ ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การจัดการทางอารมณ์ การบำบัดผู้กระทำความผิดทางเพศ

3) โปรแกรมครอบครัวบำบัด (Family Involvement Programme) ครอบครัวนับว่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการแก้ไข ในทุกเดือนครอบครัวผู้ต้องขังจะมีโอกาสได้พูดคุยกับคุณครู เจ้าหน้าที่ และทีมปรึกษา เพื่อบอกให้รู้เกี่ยวกับการทำงาน การศึกษาของผู้ต้องขัง และจะเน้นการสื่อสารระหว่างกันภายในครอบครัว การจัดการความโกรธ การเยียวยาความขัดแย้งภายในครอบครัว เพื่อที่พ่อแม่จะช่วยสนับสนุนให้บุตรหลีกเลี่ยงจากวงจรอาชญากรรม และเพื่อเน้นให้ครอบครัวเห็นว่าพ่อแม่มีส่วนร่วมในการช่วยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้

4) โปรแกรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Support Group Programme) กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ สนับสนุนให้นักเรียนที่เป็นผู้ต้องขังที่มีความรู้มากกว่าเป็นผู้ช่วยสอนแนะนำ ย้ำเตือนให้กับผู้ต้องขังอื่นที่มีความรู้น้อยกว่า เป็น โปรแกรมช่วยสอนให้เกิดมีจิตใจทำงานเป็นทีม และไม่เห็นแก่ตัว

5) โปรแกรมการฝึกความชำนาญด้าน IT มีการสอนคอมพิวเตอร์เบื้องต้นหลักสูตร 2 ปี ประกอบด้วย วิชา

5.1) คอมพิวเตอร์เบื้องต้น (Basic Computer)

5.2) คอมพิวเตอร์สื่อสาร (Communication Computer)

5.3) คอมพิวเตอร์สถาปัตยกรรม (Design Computer)

5.4) การต่อเชื่อมกับอุปกรณ์อื่น (Interfacing Computer)

⁸¹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เจริญรอดที่ 61*, น. 114.

นอกจากนี้ยังมีวิชาต่างๆ อย่างหลากหลาย ให้ผู้ต้องขังที่มีความสนใจได้เลือกเรียน เช่น วิชาการจัดสวน การทดลองทางห้องแล็บวิทยาศาสตร์ การเรียนดนตรี การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง การทำเว็บไซต์ เป็นต้น⁸²

การให้การศึกษา

การศึกษาสายสามัญและสายอาชีพเป็นอีกส่วนหนึ่งของการแก้ไขอบรมผู้ต้องขัง โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาและความชำนาญหรือทักษะในการทำงานของผู้ต้องขัง การศึกษาสายสามัญดำเนินการสอนโดยครูของกระทรวงศึกษาธิการ (The Ministry of Education) ซึ่งเปิดสอนให้แก่ผู้ต้องขังตั้งแต่ระดับพื้นฐานทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (Basic Education And Skill Training) จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะของการศึกษาอบรมเป็นแบบการศึกษานอกโรงเรียน โดยผู้ต้องขังจะเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาในลักษณะบุคคลและกลุ่ม⁸³

ประการแรก ทางด้านวิชาการสายสามัญหรือโปรแกรมวิชาชีพเรือนจำ โรงเรียนมุ่งให้พื้นฐานการศึกษา สมรรถนะ และความชอบของผู้ต้องขัง ในการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โรงเรียน จะมุ่งเน้นไปในทางการให้การศึกษาพื้นฐานและการคำนวณ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบวัดระดับตามมาตรฐานสากลของสิงคโปร์ ซึ่งมีระดับ ‘N’, ‘O’ และ ‘A’⁸⁴

ระดับ N (Singapore-Cambridge General Certificate of Education ‘Normal’ - GCE ‘N’ Level) เป็นระดับที่รับรองคุณภาพทางการศึกษาของสิงคโปร์ ในการสอบวัดระดับความรู้ เมื่อจบการศึกษา 4 ปี เทียบเท่าในระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรปกติ (Normal Course)

ระดับ O (Singapore-Cambridge General Certificate of Education ‘Ordinary’ - GCE ‘O’ Level) เป็นระดับที่รับรองคุณภาพทางการศึกษาของสิงคโปร์ ในการสอบวัดระดับความรู้ เมื่อจบการศึกษา 5 ปี ในระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรพิเศษ (Special Course) และหลักสูตรเร่งรัด (Express Course)

⁸² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เชิงอรรถที่ 61*, น. 114-115.

⁸³ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เชิงอรรถที่ 44*, น. 73.

⁸⁴ Errol Oh, Terrence Goh, Kai Yung (Brian) Tam, Mary Anne Heng, “The Captains of Lives : Kaki Bukit Centre Prison School in Singapore. The Journal of Correctional Education,” (December 2005), P. 314, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 December 2015, จาก <http://www.jstor.org>

ระดับ A (Singapore-Cambridge General Certificate of Education ‘Advanced’ - GCE ‘A’ Level) เป็นระดับที่รับรองคุณภาพทางการศึกษาของสิงคโปร์ ในการสอบวัดระดับความรู้ เมื่อจบการศึกษา 2 ปี ในระดับเตรียมอุดมศึกษา (Pre-University Education)⁸⁵

ผู้ต้องขังที่เลือกศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นั้น จะมี 3 หลักสูตรให้เลือกตามความสามารถ และความสนใจ โดยใช้เวลา 4 – 5 ปี หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ หลักสูตรพิเศษ (Special Course) หลักสูตรเร่งรัด (Express Course) หลักสูตรปกติ (Normal Course) เมื่อจบหลักสูตรจะมีการสอบ โดยหลักสูตรพิเศษและหลักสูตรเร่งรัดจะต้องผ่านประกาศนียบัตร GCE “O” Level ส่วนหลักสูตรปกติจะต้องผ่าน GCE “N” Level แต่ถ้าต้องศึกษาต่อในระดับเตรียมอุดมศึกษา ก็ต้องสอบให้ผ่าน GCE “O” Level เช่นเดียวกัน⁸⁶

ผู้ต้องขังที่เลือกเรียนสายวิชาชีพสามารถลงทะเบียนเรียนหลักสูตรที่มีการรับรองทางอิเล็กทรอนิกส์และพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อยกระดับในโอกาสได้รับเป็นลูกจ้าง

เรียนจำ โรงเรียนให้โอกาสโดยเสนอหลักสูตรที่ได้รับการรับรองประกาศนียบัตรในสายวิชาชีพ ได้แก่ BEST, WISE

การศึกษาด้านทักษะฝีมือ (Basic Education in Skill Training - BEST) ช่วยยกระดับการศึกษาพื้นฐานส่วนบุคคลในภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์จนถึงระดับ 6 ซึ่งทำให้สามารถจำให้การศึกษาและอบรมทักษะเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้ดีขึ้น โดย แผนการศึกษาด้านทักษะฝีมือถูกกำหนดมาในปีค.ศ.1982 โดยสถาบันการศึกษาเทคนิคที่ให้ความรู้หนังสือและการคำนวณที่ตอบสนองคนทำงานที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาส่งเสริมคนที่จบจากโรงเรียนพื้นฐานให้เข้าทำงาน (Worker Improvement through Secondary Education – WISE) จะช่วยเพิ่มความสามารถโดยการศึกษาพื้นฐานแต่ละบุคคลในภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์จนถึงระดับ 4 การศึกษาส่งเสริมคนที่จบจากโรงเรียนพื้นฐานให้เข้าทำงาน (WISE) เป็นโปรแกรมที่เกิดขึ้นเมื่อปีค.ศ.1987 โดยสถาบันการศึกษาเทคนิคที่พบความ

⁸⁵ ดูอ้างอิงใน Errol Oh, Terrence Goh, Kai Yung (Brian) Tam, Mary Anne Heng, *supra note 84*, P. 319, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 December 2015, จาก <http://www.jstor.org>

⁸⁶ วรรณดี นาคสุขปาน, “การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน,” (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557), น. 73-74.

ต้องการผู้ทำงานที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ซึ่งโปรแกรมนี้มีผลรับรองระดับความรู้เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรปกติ (GCE 'N' Level) ในภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์⁸⁷

ประการที่สอง เรือนจำโรงเรียนจัดให้มีโปรแกรมการรักษาพิเศษที่ออกแบบมาช่วยผู้ต้องขังที่มีปัญหาในชีวิตจริงซึ่งผู้ต้องขังอาจต้องการให้ช่วยเหลือเช่น ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว เพศ ความรุนแรง ทิฐิของบุคคล และการใช้สารเสพติด ซึ่งโปรแกรมนี้จะช่วยบูรณาการทักษะเบื้องต้นโดยพัฒนาทักษะชีวิต จนกระทั่งผู้ต้องขังจะได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล และการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามทักษะความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทางสังคมมักจะพัฒนาไปโดยธรรมชาติตามแนวคิดของแต่ละบุคคลที่ได้สัมผัสการเรียนรู้อัตนศึกษาในเรือนจำโรงเรียน โดยเฉพาะการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์⁸⁸

นอกจากนี้ในเรือนจำโรงเรียนยังมีการให้ผู้ต้องขังได้มีกิจกรรมระหว่างกัน เพื่อเพิ่มทักษะทางสังคม ซึ่งมีการจัดตั้งชมรมเพื่อพัฒนาชีวิต เช่น ชมรมส่งเสริมการอ่านภาษาจีน ห้องสมุด ชมรมกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น⁸⁹

การฝึกกายบริหารและระเบียบแถว (Physical Training)

ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องฝึกกายบริหารและระเบียบแถวตามระเบียบของเรือนจำ ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ กิจกรรมกายบริหารทำให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพที่ดีและสมบูรณ์แข็งแรง ส่วนการเล่นกีฬาทำให้ผู้ต้องขังคลายเครียดจากการถูกคุมขังและมีผลต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ⁹⁰

การอบรมทางศาสนา (Religious Counseling)

ศาสนาสามารถช่วยให้ผู้ต้องขังเปลี่ยนแปลงนิสัย พฤติกรรมและวิถีชีวิต ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการแก้ไขขัดเกลาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขัง โดยจะช่วยให้มีจิตสำนึกที่ดีและเข้าใจชีวิตความเนออยู่มากขึ้น ดังนั้น ผู้ต้องขังจะได้รับการกระตุ้นให้พัฒนาจิตใจ โดยยึดถือหลักคำสอนของ

⁸⁷ ดู อ้างอิงใน Errol Oh, Terrence Goh, KaiYung (Brian) Tam, Mary Anne Heng, *supra note 84*, P. 319, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 December 2015, จาก <http://www.jstor.org>

⁸⁸ Errol Oh, Terrence Goh, KaiYung (Brian) Tam, Mary Anne Heng, *supra note 84*, P. 315, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 December 2015, จาก <http://www.jstor.org>

⁸⁹ วันทนา เนื่องอนันต์, “แนวทางการพัฒนาเรือนจำเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม,” (ม.ป.ป.), น. 6, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2558, จาก <http://portal.edu.chula.ac.th>.

⁹⁰ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 73.

ศาสนาที่ตนนับถือ นอกจากนี้ เรือนจำยังให้คำปรึกษาแนะนำด้านศาสนาทุกศาสนาแก่ผู้ต้องขัง โดยอาสาสมัครจากองค์กรทางศาสนาต่าง ๆ (Religious Organization)⁹¹

การให้คำปรึกษา (Social Counseling)

ผู้ต้องขังแต่ละคนอาจจะมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาทางด้านสังคมและครอบครัว ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจทำให้ผู้ต้องขังขาดความตั้งใจที่จะเข้ารับการแก้ไขขอบรมจกเรือนจำ ดังนั้น ผู้ต้องขังจึงได้รับการให้คำปรึกษาแนะนำด้านสังคมจากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำและอาสาสมัครจากองค์กรอาสาสมัครต่างๆ นอกจากนี้ ก่อนการปลดปล่อยผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการแนะนำให้คำปรึกษาและการอบรม ตลอดจนความช่วยเหลือในการกลับเข้าสู่สังคมภายนอก⁹²

การฝึกวิชาชีพ (Vocational Training)

ก่อนที่ผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกวิชาชีพ จะได้รับการอบรมด้านระเบียบและจรรยาบรรณในการทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังรู้ว่า เขามีความมั่นคงทางการเงินเมื่อพ้นโทษแล้ว

การบริหารงานราชทัณฑ์ในอดีตที่ผ่านมามีการราชทัณฑ์สิงคโปร์ เป็นการบริหารงานโดยภาครัฐเกือบทุกกรณี แต่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการบริหารงานราชทัณฑ์ที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบันคือ การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือนจำ ด้วยเหตุผลที่ว่า การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานนั้นเป็นไปได้โดยรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายน้อย สิงคโปร์จึงเป็นประเทศหนึ่งที่นำบริษัทเอกชนเข้าร่วมระบบอุตสาหกรรมในเรือนจำอย่างชัดเจน เป็นการร่วมลงทุนระหว่างเรือนจำกับบริษัทเอกชน มีบริษัทเอกชนมากกว่า 15 บริษัท เปิดโรงงานมากกว่า 30 แห่ง ขึ้นในเรือนจำ และมีผู้ต้องขังมากกว่า 2,000 คน ทำงานอยู่ในโรงงานดังกล่าว โดยได้รับค่าจ้าง 2 ใน 3 ของอัตราค่าจ้างแรงงานภายนอก การดำเนินงานดังกล่าวได้จัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระเรียกว่า SCORE (Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises) ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการฝึกวิชาชีพภายในเรือนจำทั้งหมด การหาการตลาด หาวัดถุดิบ การบริหารงานผลิตดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารของ SCORE ซึ่งจะประกอบด้วย นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงของประเทศสิงคโปร์และผู้แทนจากกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ร่วมเป็นกรรมการด้วย SCORE

⁹¹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 44, น. 73.

⁹² เพิ่งอ้าง, น. 73.

มีหน้าที่อยู่ 2 ลักษณะ คือ งานด้านการหาผลประโยชน์และงานด้านการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง อันมีสาระสำคัญดังนี้

งานด้านการหาผลประโยชน์ ลักษณะงานที่ดำเนินการมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1) อุตสาหกรรมที่ดำเนินการของ SCORE ได้จัดตั้งโรงงานในเรือนจำหลายแห่งทั่วประเทศสิงคโปร์ งานที่ทำได้แก่ โรงงานซักรีด ทำขนมปัง โรงพิมพ์ โรงงานขึ้นรูปโลหะ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า และซ่อมรถยนต์ โดยผู้ต้องขังจะได้รับค่าแรงงานเป็นรายชั่วโมง งานที่ SCORE จัดทำเองนี้เป็นงานขนาดใหญ่และเป็นงานที่หาคู่แข่งในตลาดได้ยาก เนื่องจากสิงคโปร์จะมีค่าแรงงานที่สูงมาก สำหรับผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว SCORE จะจ้างให้เข้ามาทำงานในฐานะเจ้าหน้าที่อีกด้วย โดยร้อยละ 20 ของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในระบบโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้ว

2) การให้เอกชนเข้ามาตั้งโรงงานในเรือนจำ SCORE พยายามสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาตั้งโรงงานในเรือนจำเพื่อฝึกให้ผู้ต้องขังมีความชำนาญและทักษะในการทำงานอุตสาหกรรมหลายๆ ด้าน งานที่ทำในปัจจุบัน คือ การประกอบแผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ การให้เอกชนเข้ามานี้ไม่ได้หมายความว่า SCORE ทำหน้าที่เสมือนนายหน้าเรียกเก็บผลประโยชน์จากผู้ที่จะเข้าประกอบการ แต่เป็นการมุ่งให้ผู้ต้องขังมีทักษะในการทำงานที่หลากหลาย จำนวนโรงงานที่จะเปิดนั้นจะต้องไม่เกินครึ่งของงานทั้งระบบโดยผู้ต้องขังจะได้รับค่าแรงงานจากผู้ว่าจ้างผ่านทาง SCORE

3) การร่วมทุนกับภาคเอกชน SCORE ได้เริ่มลงทุนกับภาคเอกชนแทนที่จะเป็นการให้ใช้สถานที่เพียงอย่างเดียวในงานที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญสูงและผู้ร่วมลงทุนจะต้องถ่ายทอดเทคนิคในการทำงานแก่ผู้ต้องขังด้วย ในปัจจุบันได้ร่วมลงทุนกับบริษัทเอกชนในการผลิตขนมเค้กและการแต่งหน้าซึ่งเป็นงานที่จะต้องใช้ฝีมือและความชำนาญอย่างมาก⁹³

งานด้านการแก้ไขผู้ต้องขัง

SCORE ได้ดำเนินงานในหลายลักษณะ โดยใช้เงินรายได้จากด้านอุตสาหกรรม งานที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มีดังนี้

1) งานด้านการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ การเรียนการสอนวิชาชีพในด้านต่าง ๆ เช่น ช่างเดินสายไฟฟ้า ช่างประปา ช่างตัดผม โดย SCORE จะเป็นผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และครูสอน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร

⁹³ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อังกแล้ว เจริญรอดที่ 61*, น. 115-116.

2) งานภายหลังการปลดปล่อย SCORE ได้สนับสนุนกิจการบ้านกึ่งวิถี การสนับสนุนด้านการหางานทำให้แก่ผู้ต้องขัง เนาะแนว การให้คำปรึกษา ฯลฯ

3) งานด้านการจัดหางาน SCORE ได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง JOB BANK ให้แก่บริษัทห้างร้านที่ประสงค์จะว่าจ้างแรงงานผู้ต้องขังพ้นโทษ ซึ่งในปัจจุบันกำลังขาดแคลนแรงงานอยู่มาก

ในการนี้ งานของ SCORE ได้ช่วยเหลือระบบงานราชทัณฑ์ในหลายด้าน ลำพังงบประมาณของรัฐไม่อาจทุ่มเทให้กับงานราชทัณฑ์ได้อย่างเต็มที่ การจัดให้มีองค์กรที่มีประสิทธิภาพ จัดการด้านการฝึกวิชาชีพ แล้วนำผลกำไรที่ได้ไปใช้จ่ายในด้านการพัฒนาแก้ไขผู้ต้องขัง จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้อง ทำให้สามารถถอนกำลังเจ้าหน้าที่ด้านการควบคุม ซึ่งเป็นการช่วยแก้ไขการขาดแคลนอัตรากำลังได้ทางหนึ่ง⁹⁴

การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังยาเสพติด

การฝึกวิชาชีพของศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์นี้ ดำเนินการโดยการประสานงานกับ SCORE ซึ่งจะเป็ฝ่ายจัดหางานมาให้ สำหรับศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น ได้กำหนดให้การฝึกวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดรักษาโดยถือเป็นอาชีพะบำบัด เพื่อฝึกให้ผู้ติดยาเสพติดมีวิชาชีพมีศักยภาพที่จะกลับเข้าสู่สังคมได้ ศูนย์บำบัดรักษาได้จัดการฝึกวิชาชีพออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1) ให้การศึกษาด้านอาชีพะ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาหลักสูตรละ 1 ปี โดยแบ่งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอีก 3 เดือน จากนั้นจึงเป็นการฝึกทำงานจริง ๆ ในชุมชนอีก 3 เดือน โดยมีค่าจ้างเมื่อจบหลักสูตรแล้วจะมอบประกาศนียบัตรให้

2) ฝึกทักษะการทำงานในระบบอุตสาหกรรม โดยผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจะต้องทำงานในโรงงานประมาณ 44 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ค่าจ้างที่ได้รับผู้รับการบำบัดรักษาจะเก็บไว้ในบัญชีเพื่อใช้จ่ายเมื่อพ้นจากศูนย์หรือใช้จ่ายขณะอยู่ในศูนย์ และเงินจำนวนนี้ญาติจะมาถอนไปใช้ก็ได้หากผู้รับการบำบัดรักษายินยอม⁹⁵

⁹⁴ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 44*, น. 71.

⁹⁵ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 61*, น. 117.